

Vaetchanan

וְאַתְחֲנֶן

ראשון

דברים 3

И умолял я Превечного в то время
так:

וְאַתְחֲנֶן אֱלֹהִים בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר: 23

וְצִלִּיתִי קֹדֶם יְיָ בְּעֵדְנָא הֵהִיא לְמִימְרֵי

Rashi

ואתחנן. אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם, אע"פ שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים, אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חנם, לפי שאמר לו וְחֲנִנִי אֶת אֲשֶׁר אֶחָן (שמות לג, יט), אמר לו בלשון ואתחנן. דבר אחר, זה אחד מעשרה לשונות שנקראת תפלה, כדאיתא בספרי (כו):
בעת ההיא. לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג דְּמִיתִי שמא הותר הנדר (ספרי שם):
לאמר. זה אחד משלשה מקומות שאמר משה לפני המקום, איני מניחך עד שתודיעני אם תעשה שאלתי אם לאו:

Господи, Превечный! Ты начал
показывать рабу Твоему величие Твое
и крепкую руку Твою, ибо где есть Бог
на небе и на земле, который сделал
бы подобное делам Твоим и
творениям могущества Твоего?

אֲדֹנִי יְהוָה אַתָּה הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת-עֲבֹדְךָ אֶת-גְּדֻלָּתְךָ 24

וְאַתִּי־יְדָךְ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ

אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כַּמַּעֲשִׂיךָ וּכְגִבּוֹרְתְּךָ:

יְיָ אֱלֹהִים אַתָּה שְׂרִיתָא לְאַחֲזָאָה יֵת עֲבָדְךָ יֵת רַבּוּתְךָ
וְיֵת יְדְךָ תִּקְפָּתָא דִּי אַתָּה הוּא אֱלֹהָא דְּשִׁכְנָתְךָ בַּשָּׁמַיִם
מְלַעֲלָא וְשִׁלִּיט בְּאַרְעָא וְלִית דִּיעֲבֹד כְּעֹבְדֶיךָ וּכְגִבּוֹרְתְּךָ

Rashi

ה' אלהים. חום בדין:

אתה החלות להראות את עבדך. פתח להיות עומד ומתפלל אע"פ שנגזרה גזירה, אמר לו ממך למדתי, שאמרת לי ועתה הנִיָּקה לי (שמות לב, י), וכי תופס הייתי בך, אלא לפתוח פתח שבי היה תלוי להתפלל עליהם (ספרי כז), כמו כן הייתי סבור לעשות עכשיו:

את גדלך. זו מדת טובך, וכן הוא אומר, ועתה יגדל נא פֶּחַ אֲדֹנִי (במדבר יד, יז):

ואת ידך. זו ימינך, שהיא פשוטה לכל באי עולם:

החזקה. שאתה כובש ברחמים את מידת הדין החזקה:

אשר מי אל וגו'. אינך דומה למלך בשר ודם, שיש לו יועצין וסִנְקֵתָדְרִין, הממחין בידו כשרוצה לעשות חסד ולעבור על מדותיו, אתה אין מי ימחה בידך אם תמחול לי ותבטל גזירתך. ולפי פשוטו, אתה החלות להראות את עבדך, מלחמת סיחון ועוג, כדכתיב רָאֵה הַחֲלֹתִי מֵת לְפָנֶיךָ (דברים ב, לא), הראני מלחמת ל"א מלכים:

Позволь же мне перейти и увидеть ту
землю прекрасную, что по ту сторону
Иордана, прекрасную гору эту и
Ливанон.

אֶעְבְּרָה־נָא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן הַהוּא הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבָּנוֹן:

25 אֶעְבְּרָה־נָא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר

הַיַּרְדֵּן הַהוּא הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבָּנוֹן:

Rashi

אעברה נא. אין נא אלא לשון בקשה:

ההר הטוב הזה. זו ירושלים:

והלבנון. זה בית המקדש (יומא לט:):

Но Превечный гневался на меня за
вас, и не послушал меня, и сказал мне
Превечный: полно тебе, не
продолжай говорить Мне более об
этом деле.

וַהֲוָה רָגַז מִן קֶדֶם יי עָלַי בְּדִילְכוֹן וְלֹא קִבֵּיל מִנִּי וְאָמַר
יי לִי סִגִּי לָךְ לֹא תוֹסֵף לְמַלְלָא קִדְמִי עוֹד בְּפִתְגָמָא
הַדִּין

26 וַיִּתְעַבֵּר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר יְהוָה

אֵלַי רַב־לָךְ אֶל־תוֹסֵף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה:

Rashi

ויתעבר ה'. נתמלא חמה (ספרי כט):

למענכם. בשבילכם, אתם גרמתם לי, וכן הוא אומר, וַיִּקְצִיפוּ עַל מִי מְרִיכָה וַיִּרַע לְמֹשֶׁה בְּעֵבוּרָם (תהלים קו, לב):
 רב לך. שלא יאמרו הרב כמה קשה, והתלמיד כמה סרבן מפציר. דבר אחר רב לך, הרבה מזה שמור לך, רב טוב הצפון לך
 (ספרי פנחס קלה):

Взойди на вершину Псги, и устрями
 взоры твои к западу и к северу и к югу
 и к востоку, и смотри глазами
 твоими, ибо ты не перейдешь
 Иордана сего.

the south

עֲלֶה | רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְשֵׂא עֵינֶיךָ יָמָה וְצָפָנָה וְתִימָנָה 27

וּמִזְרְחָהּ וּרְאֵה בְּעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה:

סָק לְרִישׁ רִמְתָּא וְזָקוּף עֵינֶיךָ לְמַעְרְבָא וּלְצָפוּנָא
 וּלְדְרוּמָא וּלְמַדִּינָתָא וְחֲזִי בְּעֵינֶיךָ אֲרִי לֹא תַעֲבֹר יָת
 יַרְדְּנָא הַדִּין

Rashi

וראה בעיניך. בקשת ממני ואראה את הארץ הטובה, אני מראה לך את כולה, שנאמר וַיִּרְאֶהוּ ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ (לקמן לד,
 א):

И заповедай Иегошуе, и укрепи его, и
 утверди его, ибо он будет шествовать
 впереди народа сего, и он даст им в
 удел землю, которую ты увидишь.

to be alert

וְצֹו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְחִזְקָהוּ וְאַמְצָהוּ כִּי־הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי 28

הָעָם הַזֶּה וְהוּא יִנְחִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה:

וּפָקֵד יָת יְהוֹשֻׁעַ וְתַקְפֶּהי וְאַלְמָהי אֲרִי הוּא יַעֲבֹר קִדָּם
 עֲמָא הַדִּין וְהוּא יַחֲסֵן יְתֵהוּן יָת אֲרַעָא דִּי תִּחֲזִי

Rashi

וצו את יהושע. על הטרחות ועל המשאות, ועל המריבות:

וחזקהו ואמצהו. בדברך, שלא ירך לבו לומר, כשם שנענש רבי עליהם כך סופי ליענש עליהם, מבטיחו אני, כי הוא יעבור
 והוא ינחיל:

כי הוא יעבר. אם יעבור לפניהם ינחלו, ואם לאו לא ינחלו. וכן אתה מוצא כששלח מן העם אל העי, והוא יָשָׁב, וַיָּכּוּ מִקָּדָם
 אֲנָשֵׁי הָעֵי וְגו' (יהושע ז, ה), וכיון שנפל על פניו, אמר לו קָם לָךְ (שם פסוק י), קָם לָךְ כְּתִיב, אֵתָה הוּא הַעוֹמֵד בְּמִקוֹמָךְ
 ומשלח את בני למלחמה, למה זה אתה נופל על פניך, לא כך אמרתי למשה רבך, אם הוא עובר עוברין ואם לאו אין עוברין:

И пребывали мы в долине против Бет-
Пеора.

29 וַנָּשָׁב בְּגֵיאַ מוֹל בֵּית פְּעוֹר: (פ)

וַיִּתְּבֵנָּא בְּחִילָתָא לְקַבֵּל בֵּית פְּעוֹר

Rashi

ונשב בגיא וגו'. ונצמדתם לעבודת אלילים, ואעפ"כ ועתה ישראל שמע אל החקים, והכל מחול לך, ואני לא זכיתי לימחל לי
(ספרי פנחס קלו):

דברים 4

И так, Израиль, слушай
постановления и законы, которые я
научаю вас исполнять, дабы вы были
живы, и пришли и овладели землею,
которую Превечный, Бог отцов
ваших, дает вам.

1 וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֱלֹהִים וְאַל־הַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר

אֲנִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיִי וּבִאתֶם

וּיְרִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נָתַן

לָכֶם:

וְכַעַן יִשְׂרָאֵל שְׁמַע לְקִימָא וּלְדִינָא דִּי אָנָּא מְאַלֵּף
יְתָכוֹן לְמַעַבְדּ בְּדִיל דְּתִיחוּן וְתִיתוּן וְתִירְתוּן יְתָ אֶרְעָא
דִּי יִי אֱלֹהָא דְאַבְרָהָם יְהִיב לָכוֹן

Не прибавляйте к тому, что я
заповедываю вам, и не убавляйте от
того, соблюдая заповеди Превечного,
Бога вашего, которые я заповедую
вам.

2 לֹא תוֹסִפוּ עַל־הַדְּבָר אֲשֶׁר אֲנִי מְצִוֶּה אֶתְכֶם וְלֹא

to scrape
off

תִּגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לְשֹׁמֵר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר

אֲנִי מְצִוֶּה אֶתְכֶם:

לֹא תוֹסְפוֹן עַל פְּתִגְמָא דִּי אָנָּא מְפַקֵּד יְתָכוֹן וְלֹא
תִּמְנְעוֹן מִנָּה לְמַטֵּר יְתָ פְקוּדֵי דִּי אֱלֹהֵיכֶם דִּי אָנָּא
מְפַקֵּד יְתָכוֹן

Rashi

לא תוסיפו. כגון חמש פרשיות בתפילין, חמשת מינין בלולב, וחמש ציציות, וכן לא תגרעו (ספרי ראה פב):

Ваши глаза видели, что Превечный
сделал по поводу Баал-Пеора: ибо
всякого человека, который ходил
вслед Баал-Пеора, истребил
Превечный, Бог твой, из среды твоей;

עֵינֶיכֶם הָרְאִיתֶם אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה יְהוָה בְּבַעַל פְּעֹר כִּי
כָל-הָאִישׁ אֲשֶׁר הָלַךְ אַחֲרַי בְּעַל-פְּעֹר הִשְׁמִידוּ יְהוָה
אֱלֹהֵיךָ מִקְרִבֶּךָ:

А вы, прилепившиеся к Превечному,
Богу вашему, вы все живы ныне.

וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם:
וְאַתֶּן דְּאִדְבָקְתֶּן בְּדַחֲלָתָא דִּי אֱלֹהֵכֶן קִיְמִין כְּלָכֶן
יוֹמָא דִּין

שני

Вот, я научил вас постановлениям и
законам, как заповедал мне
Превечный, Бог мой, дабы вы так
поступали среди земли, в которую вы
вступаете, чтобы овладеть ею.

וְרָאָה | לְמַדַּתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צֻוֵּי
יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת כֹּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים
שְׁמָה לְרִשְׁתָּהּ:

חֲזוּ דְאַלְפִית יִתְכוֹן קִיְמִיָּא וְדִינִיָּא כְּמָא דִּי פְקֻדֵּי יִי
אֱלֹהֵי לְמַעַבְד כֹּן בְּגוֹ אֶרֶעָא דִּי אַתֶּן עָלֶיךָ תַּמָּן
לְמִירְתָּהּ

Храните же и исполняйте их, ибо это
мудрость ваша и разум ваш в глазах
народов, которые, услышав все
постановления сии, скажут: истинно,
народ мудрый и разумный — этот
великий народ.

וְתִטְרוּן וְתַעֲבֹדוּן אֲרִי הִיא חֲכַמְתְּכוֹן וְסוֹכְלָתְנוּתְכוֹן
לְעֵינֵי עַמְמֵיָא דִּי יִשְׁמְעוּן יָת כָּל קִימָיָא הָאֵלִין וְיִימְרוּן
לְחוּד עִם חֲכִים וְסוֹכְלָתָן עֲמָא רַבָּא הָדִין

6 וְשִׁמְרֵתֶם וַעֲשִׂיתֶם כִּי הוּא חֲכַמְתְּכֶם וּבִינְתְּכֶם לְעֵינֵי
הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֶת כָּל־הַחֲקִים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ
רַק עַם־חֲכָם וְנָבוֹן הָאֱלֹהִים הַזֶּה:

Rashi

ושמרתם. זו משנה:

ועשיתם. כמשמעו:

כי הוא חכמתכם ובינתכם וגו'. בזאת תתקשבו חכמים ונבונים לעיני העמים:

Ибо где есть великий народ, у
которого были бы боги столь близкие
к нему, как Превечный, Бог наш,
когда мы ни взываем к нему?

אֲרִי מִן עַם רַב דִּי לֵה אֱלֹהֵא קָרִיב לֵה לְקַבְּלָא
צְלוּתָהּ בְּעֵדָן עֲקֻתָּהּ כִּי אֱלֹהֵנָא בְּכָל עֵדָן דְּאַנְחָנָא
מְצַלִּין קְדָמוּהִי

7 כִּי מִי־גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר־לּוֹ אֱלֹהִים קְרִבִּים אֵלָיו כִּיהוָה
אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־קְרָאֵנוּ אֵלָיו:

И где есть великий народ, у которого
были бы постановления и законы
такие справедливые, как все это
учение, которое я предлагаю вам
ныне?

וּמִן עַם רַב דִּי לֵה קִימִין וְדִינִין קְשִׁיטִין כָּל אֹרִיתָא
הָדָא דִּי אֲנָא יְהִב קְדָמְכוֹן יוֹמָא דִּין

8 וּמִי גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר־לּוֹ חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים צְדִיקִים כָּל
הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנֹכִי נֹתֵן לְפָנֵיכֶם הַיּוֹם:

Rashi

חקים ומשפטים צדיקים. הגונים ומקובלים:

Только берегись, и весьма береги
душу твою, чтобы ты не забыл тех
дел, которые видели глаза твои, и
чтобы они не удалялись от сердца
твоего во все дни жизни твоей; но ты
должен поведать их сынам твоим и
сынам сынов твоих:

לְחֹד אֶסְתַּמֵּר לָךְ וְטָר נִפְשֶׁךָ לִחְדָּא דִּילְמָא תַנְשִׁי יָת
פִּתְגָמֵי דִּי חָזוּ עֵינֶיךָ וְדִילְמָא יַעֲדוּן מִלְבָּבְךָ כָּל יוֹמֵי
חַיֶּיךָ וְתִהְיוּ עֲנוּן לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ

Rashi

רק השמר לך וגו' פן תשכח את הדברים. אז, כשלא תשכחו אותם ותעשום על אמתתם, תחשבו חכמים ונבונים, ואם תעוותו אותם מתוך שכחה, תחשבו שוטים:

О дне, в который ты предстоял пред
Превечным, Богом твоим, при Хореве,
когда Превечный сказал мне: собери
ко Мне народ, и Я возведу им слова
Мои, дабы научились они бояться
Меня во все дни, которые они жить
будут на земле, и сынов своих
научали тому.

יֹמָא דִּי קָמְתָא קָדָם יְיָ אֱלֹהֶךָ בְּחֹרֵב כַּד אָמַר יְיָ לִי
כְנוֹשׁ קָדְמִי יָת עָמָא וְאַשְׁמַעְנוּן יָת פִּתְגָמֵי דִּי יִלְפוּן
לְמַדְחַל קָדְמִי כָּל יוֹמֵי דִּי אֲנוּן קִימִין עַל אֶרְעָא וְיָת
בְּנֵיהוֹן יֵאלְפוּן

Rashi

יום אשר עמדת. מוסב על מקרא שלמעלה ממנו, אשר ראו עיניך, יום אשר עמדת בחורב, אשר ראיתם את הקולות ואת
הלפידים:

יִלְמוּן לַעֲצָמָם:

יִלְמוּן. יֵאלְפוּן לְאַחֲרֵיהֶם:

9 רַק הַשְׁמֵר לָךְ וְשִׁמְר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד פְּנֵי־תִשְׁכַּח

אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינֶיךָ וּפְנֵי־סִוְרוֹ מִלְבָּבְךָ כָּל יוֹמֵי

חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ:

10 יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב בְּאֶמֶר יְהוָה

אֵלֵי הַקֶּהֱלֵלִי אֶת־הָעָם וְאַשְׁמַעֵם אֶת־דְּבָרֵי אֲשֶׁר

יִלְמְדוּן לִירְאָה אֹתִי כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים

עַל־הָאָדָמָה וְאֶת־בְּנֵיהֶם יִלְמְדוּן:

И приблизились вы, и стали под
горою, а гора горела в огне до самого
неба, среди тьмы, облака и мрака.

וּקְרַבְתִּי וְקָמְתִי בְּשָׁפוּלֵי טוֹרָא וְטוֹרָא בְּעֵר בְּאַשְׁתָּא
עַד צִית שְׁמִיָּא חֲשׂוּכָא עֲנִנָא וְאַמִּיטָתָא

И говорил Превечный к вам из среды
огня, голос слов вы слышали, но
образа вы не видели, только голос.

וּמְלִיל יִי עֲמָכוֹן מִגּוֹ אֲשֶׁתָּא קֵל פְּתֻגְמִין אֲתוֹן שְׁמַעִין
וְדַמּוּת לִיִּתִיכּוֹן חֲזוֹן אֱלֹהִין קֵלָא

И объявил Он вам завет Свой,
который заповедал вам исполнять:
десятословие; и Он написал их на
двух скрижалях каменных.

וְחֹוֵי לְכוֹן יִתְּ קִימָה דִּי פְקִיד יִתְּכוֹן לְמַעַבְדַּ עֲשָׂרָא
פְּתֻגְמִין וּכְתַבְנוֹן עַל תְּרִין לוחֵי אֲבָנִיָּא

А мне повелел Превечный в то время
научать вас постановлениям и
законам, дабы вам исполнять их в
земле, в которую вы отправляетесь,
чтобы овладеть ею.

וְיִתִּי פְקִיד יִי בְּעֵדְנָא הֵיאָ לְאַלְפָּא יִתְּכוֹן קִימִין וְדִינִין
לְמַעַבְדְּכוֹן יִתְּהוֹן בְּאַרְעָא דִּי אֲתוֹן עֲבָרִין תְּמָן לְמִירְתָּהּ

11 וּתְקַרְבוּ וְתַעֲמִדוּ תַּחַת הָהָר וְהָהָר בֵּיעַר בְּאֵשׁ עַד-לֵב
הַשָּׁמַיִם חֲשֹׁךְ עֲנָן וְעָרַפֶּל :
fog

12 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים אֲתֶם
שְׁמַעִים וְתִמוּנָה אֵינְכֶם רֹאִים זֹלָתִי קוֹל :
except picture

13 וַיֵּגֶד לָכֶם אֶת-בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת עֲשֵׂרֶת
הַדְּבָרִים וַיְכַתְּבֵם עַל-שְׁנֵי לוחֵי אֲבָנִים :
board

14 וְאֵתִי צִוָּה יְהוָה בְּעֵת הַהִוא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים
וּמִשְׁפָּטִים לַעֲשׂוֹתְכֶם אֲתֶם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אֲתֶם עֹבְרִים
שְׁמָה לְרִשְׁתָּהּ :

Rashi

ואתי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם. תורה בעל פה:

И так блюдите себя ради душ ваших,
ибо вы не видали никакого образа в
день, когда говорил к вам Превечный
на Хореве из среды огня.

וְתִסְתַּמְרוּ לִחְדָּא לְנַפְשֵׁיכוֹן אֲרִי לֹא תִזְיִתוּן כָּל דְּמוֹת
בְּיוֹמָא דִּי מַלְיִל יִי עִמְכוֹן בְּחֵרֵב מִגֹּו אֲשַׁתָּא

Дабы вы не развратились и не
сделали себе изваяния, изображения
какого-либо кумира, образа мущины
или женщины,

דִּילְמָא תַּחֲבִילוּן וְתַעֲבִדוּן לְכוֹן צֵלִם דְּמוֹת כָּל צוּרָא
דְּמוֹת דְּכֵר אוֹ נְקֵבָא

Образа какого-либо животного, что
на земле, образа какой-либо птицы
крылатой, которая летает по
поднебесью,

דְּמוֹת כָּל בְּעִירָא דִּי בְּאַרְעָא דְּמוֹת כָּל צֶפֶר גִּדְפָא דִּי
פֶּרַח בְּאֵוֹר רְקִיעַ שְׁמַיָּא

Образа какого-либо ползающего по
земле, образа какой-либо рыбы, что в
воде под землею;

דְּמוֹת כָּל רַחֲשָׂא דִּי בְּאַרְעָא דְּמוֹת כָּל נוּיִי דִּי בְּמַיָּא
מְלָרַע לְאַרְעָא

15 וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֵׁיכֶם כִּי לֹא רִאִיתֶם כָּל-תְּמוּנָה

בְּיוֹם דִּבְרַיְהוָה אֲלֵיכֶם בְּחֹרֵב מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

symbol

16 פְּנֵי-תַשְׁחֲתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל- סִמָּל

pattern

תְּבִנִית זָכָר אוֹ נְקֵבָה:

Rashi

סמל. צורה:

a little bird

17 תְּבִנִית כָּל-בְּהֵמָה אֲשֶׁר בָּאָרֶץ תְּבִנִית כָּל- צִפּוֹר

כְּנָף אֲשֶׁר תַּעֲוֶיף בַּשָּׁמַיִם:

fish

18 תְּבִנִית כָּל- רֶמֶשׂ בְּאֲדָמָה תְּבִנִית כָּל- דָּגָה

properly

אֲשֶׁר-בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ:

И дабы ты не поднял глаз твоих к
небу и, когда увидишь солнце и луну
и звезды, все воинство небесное, не
соблазнился и не поклонился им, и
не служил им, — которые уделил
Превечный, Бог твой, всем народам
под всем небом.

וְדִלְמָא תִּזְקוּף עֵינֶיךָ לְשָׁמַיָא וְתַחֲזִי יְתָ שְׁמַשׁא וְיָתָ
סִיְהָרָא וְיָתָ כּוֹכְבֵּיָא כָּל חִילֵי שְׁמַיָא וְתִטְעִי וְתִסְגּוּד
לְהוֹן וְתַפְלַחְנוּן דִּי זְמַין יִי אֱלֹהֶךָ יְתַהוֹן לְכָל עַמְמֵיָא
תַּחֲתָ כָּל שְׁמַיָא

19 וּפְנִיתָ שָׁא עֵינֶיךָ הַשְׁמִימָה וְרָאִיתָ אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ

to push off

וְאֶת־הַיָּרֵחַ וְאֶת־הַכּוֹכָבִים כָּל צָבָא הַשָּׁמַיִם וְנִדְחָתָּ

וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וְעַבַּדְתָּם אֲשֶׁר חָלַק יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

אֲתָם לְכָל הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם:

Rashi

ופן תשא עיניך. להסתכל בדבר, ולתת לב לשוב לטעות אחריהם:

אשר חלק ה'. להאיר להם. דבר אחר, לאלוהות, לא מנעו מלטעות אחריהם, אלא החליקם בדברי הבליהם לטרדם מן העולם
(ע"ז נה.), וכן הוא אומר, כִּי הִחְלִיק אֱלֹוִי בְּעֵינָיו לְמַצָּא עֹנֹו לְשָׁנָא (תהלים לו, ג):

Вас же Превечный взял и исторг вас
из горнила железного, из Египта,
чтобы вы были народом удела для
Него, как это и ныне.

וְיִתְכּוֹן קָרִיב יִי לְדַחֲלָתָהּ וְאַפֵּק יִתְכּוֹן מְכוּרָא דְּפְרִזְלָא
מִמְצָרִים לְמַהְוִי לֵה לְעַמָּא אַחְסָנָא כְּיוּמָא הָדִין

furnace

20 וְאֲתַכְּם לָקַח יְהוָה וַיּוֹצֵא אֶתְכֶם מִכּוּר הַבְּרִזָּל

מִמְצָרִים לַהֲיוֹת לוֹ לְעַם נַחֲלָה כְּיוֹם הַזֶּה:

Rashi

מכור. הוא כלי שמזקקים בו את הזהב:

to breathe
hard

И Превечный прогневался на меня по
причине вашей, и клялся, что не
перейду я Иордана, и не войду в
прекрасную землю, которую
Превечный, Бог твой, дает тебе в
удел.

21 וַיְהִי הָהֵאָנָף כִּי עַל־דְּבָרֵיכֶם וַיִּשָּׁבַע לְבַלְתִּי עֲבְרִי
אֶת־הַיַּרְדֵּן וּלְבַלְתִּי־בָא אֶל־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה:

וּמִן קָדָם יְיָ הוּא רָגַז עָלַי עַל פְּתֻגְמִיכֹן וְקִיִּים בְּדִיל
דְּלֹא לְמַעַבְר יֵת יַרְדֵּנָא וּבְדִיל דְּלֹא לְמִיעַל לְאַרְעָא
טָבָא דִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ יִהְיֶה לְךָ אַחְסָנָא

Rashi

התאנף. נתמלא רוגז:

על דבריכם. על אודותיכם על עסקיכם:

Ибо я умру в земле сей, не перейду
Иордана, вы же перейдете и
овладеете этою прекрасною землею.

22 כִּי אֲנֹכִי מֵת בָּאָרֶץ הַזֹּאת אֵינֶנִּי עֹבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם
עֹבְרִים וַיְרַשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת:

אַרִּי אֲנֹא מְאִית בְּאַרְעָא הָדָא לִית אֲנָא עֹבֵר יֵת יַרְדֵּנָא
וְאַתּוֹן עֹבְרִין וְתִירְתּוֹן יֵת אֲרַעָא טָבָא הָדָא

Rashi

כי אנכי מת וגו' אינני עובר. מאחר שמת מהיכן יעבור, אלא אף עצמותי אינם עוברין:

Берегитесь же, чтобы вы не забыли
завета Превечного Бога вашего,
который Он заключил с вами, и
чтобы вы не сделали себе изваяния,
изображения чего-либо, — что
запретил тебе Превечный, Бог твой,
асетмרו לכון דילמא תתנשון ית קימא דיי אלהכון די
גזר עמכון ותעבדון לכון צלם דמות כלא די פקדך יי
אלהך

23 הַשְׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־תִּשְׁכַּחוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם

אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל אֲשֶׁר
צִוָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

Rashi

תמונת כל. תמונת כל דבר:

אשר צוך ה'. אשר צוך שלא לעשות:

Ибо Превечный, Бог твой, есть огонь
попадающий, Бог ревнующий.

24 כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכֶלֶת הוּא אֵל ^{jealous} קָנָא : (פ)

אֲרִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִימֶרָה אִשָּׁא אֹכֶלֶת הוּא אֵל קָנָא

Rashi

אל קנא. מקנא לנקום אנפרדמנ"ט בלע"ז (אייפער) מתקרה על רוגזו להפרע מעכו"ם:

Когда родишь детей и детей детей,
и вы укоренитесь на земле, и
развратитесь и сделаете изваяние,
изображение чего-либо, и будете
совершать неугодное в очах
Превечного, Бога твоего, так что
раздражите Его,

25 כִּי־תוֹלִיד בָּנִים וּבָנֵי בָנִים וְנוֹשְׁתֶּם ^{properly} בָּאָרֶץ וְהִשְׁחַתֶּם

וַעֲשִׂיתֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל וַעֲשִׂיתֶם הָרַע בְּעֵינֵי

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְהַכְעִיסוֹ:

אֲרִי תוֹלְדוֹן בָּנִין וּבָנֵי בָנִין וְתַעֲתִקוֹן בְּאַרְעָא וְתַחֲבִלוֹן
וְתַעֲבְדוֹן צֵלִם דְּמוֹת כָּלֵא וְתַעֲבְדוֹן דְּבִישׁ קָדָם יְיָ
אֱלֹהֶיךָ לְאַרְגָּזָא קְדָמוֹהִי

Rashi

ונושנתם. רמז להם שיגלו ממנה לסוף שמונה מאות וחמשים ושנים שנה, כמנין ונושנתם, והוא הקדים והגלם לסוף שמונה מאות וחמשים, והקדים שתי שנים לנושנתם, כדי שלא יתקיים בהם כי אבד תאבדון, וזהו שנאמר, וישקד ה' על הרעה ויביאך עלינו כי צדיק ה' אלהינו (דניאל ט, יד), צדקה עשה עמנו, שמהר להביאה ב' שנים לפני זמנה (סנהדרין לח.):

То призываю в свидетели против вас
сегодня небо и землю, что вы скоро
исчезнете из земли, в которую
отправляетесь чрез Иордан, чтобы
овладеть ею; не будете
долгоденствовать на ней, но
совершенно погибнете.

אֶסְהֶדֶת בְּכוֹן יוֹמָא דִּין יְת שְׁמִיָּא וְיֵת אֶרְעָא אֲרִי
מִיבֵד תִּיבְדוֹן בְּפִרְיעַ מַעַל אֶרְעָא דִּי אֲתוֹן עֲבָרִין יְת
יִרְדְּנָא לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ לֹא תוֹרְכוֹן יוֹמִין עָלֶיהָ אֲרִי
אֲשַׁתְּצָאָה תִּשְׁתַּצוֹן

Rashi

העידתי בכם. הנני מזמינם להיות עדים התריתי בכם:

И рассеет вас Превечный между
народами, и останетесь
малочисленною горсткою между
племенами, куда Превечный отведет
вас.

וַיְבַדֵּר יְיָ יִתְכּוֹן בְּעַמִּמָּיָא וְתִשְׁתַּצְרוּן עִם דְּמַנְיָן בְּעַמִּמָּיָא
דִּי יְדַבֵּר יְיָ יִתְכּוֹן לְתַמָּן

И будете служить там богам, изделию
рук человеческих, дереву и камню,
которые не видят, и не слышат, и не
едят, и не обоняют.

וְתַפְלְחוּן תַּמָּן לְעַמִּמָּיָא פְּלִחֵי טַעוּתָא עֲבֵד יְדֵי אָנָּשָׁא
אָעָא וְאִבְנָא דִּי לֹא יִחְזוּן וְלֹא שְׁמַעִין וְלֹא אֲכָלִין וְלֹא
מְרִיחִין

Rashi

ועבדתם שם אלהים. כתרגומו, משאתם עובדים לעובדיהם, כאילו אתם עובדים להם:

26 הָעִידֹתִי בְּכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ כִּי־אֲבִד

תֵּאבְדוּן מִהֶרָּ מֵעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים

אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא־תֵאָרִיכוּן יָמִים עָלֶיהָ כִּי

הַשָּׁמַד תִּשְׁמָדוּן:

27 וְהִפִּיץ יְהוָה אֶתְכֶם בְּעַמִּים וּנְשָׂאֲרֹתֶם מִתִּי מִסָּפָר

to drive
forth

בְּגוֹיִם אֲשֶׁר יִנְהֹג יְהוָה אֶתְכֶם שָׁמָּה:

28 וְעַבְדֹתֶם־שָׁם אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עֵץ וָאֶבֶן אֲשֶׁר

לֹא־יִרְאוּן וְלֹא יִשְׁמָעוּן וְלֹא יֵאָכְלוּ וְלֹא יִרְיָחוּ:

Тогда будете искать отсюда
Превечного, Бога твоего, и найдешь
Его, если только будешь искать Его
всем сердцем твоим и всею душою
твоею.

וְתִתְּבָעוּן מִתִּמְנָן יָת דַּחֲלָתָא דִּי אֱלֹהֵי וְתִשְׁכַּח אָרִי
תִּבְעִי מִן קְדָמוּהִי בְּכָל לִבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ

Когда станет тебе тесно, и постигнут
тебя все эти предсказания, в
последствии времени, тогда
возвратишься к Превечному, Богу
твоему, и послушаешь гласа Его.

כִּד יִיעֹק לְךָ וַיִּשְׁכַּחֲנֹךְ כָּל פְּתָגְמֵיָא הָאֵלִין בְּסוּף יוֹמֵיָא
וְתִתּוּב לְדַחֲלָתָא דִּי אֱלֹהֵי וְתִקַּבֵּל לְמִימְרָהּ

Ибо Бог милосердый — Превечный,
Бог твой, Он не оставит тебя, и не
погубит тебя, и не забудет завета с
отцами твоими, о котором Он клялся
им.

אָרִי אֱלֹהֵא רַחֲמָנָא יִי אֱלֹהֵי לָא יִשְׁבָּקְנֹךְ וְלֹא יַחְבֹּלְנֹךְ
וְלֹא יִתְנַשִּׁי יָת קִימָא דַּאֲבָהֶתָּךְ דִּי קִיִּים לְהוֹן

29 וּבְקִשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמֵצֵאתָ כִּי תִדְרֹשְׁנֻהוּ
בְּכָל־לִבְבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ:

30 בִּצָר לְךָ וּמֵצֵאוּךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים
וְשָׁבְתָ עַד־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ:

31 כִּי אֵל רַחוּם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא יִרְפֶּךָ וְלֹא
יִשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת־בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
לָהֶם:

Rashi

לא ירפך. מלהחזיק בך בידיו, ולשון לא ירפך לשון לא יפעיל הוא, לא יתן לך רפיון, לא יפריש אותך מאצלו, וכן אֲחֻזָּתִיו וְלֹא
אֲרָפְנוּ (שיר השירים ג, ד), שלא ננקד אֲרָפְנוּ. כל לשון רפיון מוסב על לשון מפעיל ומתפעל, כמו הִרְפָּה לָהּ (מלכים ב ד, כז),
תן לה רפיון, הִרְפָּה מִמֶּנִּי (לקמן ט, יד), הִתְרַפָּה מִמֶּנִּי:

Ибо спроси о временах прежних,
которые были прежде тебя, с того
дня, когда Бог сотворил человека на
земле, и от края неба до края неба:
бывало ли что подобное великому
событию сему, или слыхано ли
подобное сему?

אָרִי שְׂאֵל כְּעֵן לְיוֹמָיָא קְדָמָאִי זְהוּוּ קְדָמָךְ לְמֵן יוֹמָא
דִּי בְרָא יִי אָדָם עַל אֶרֶצָא וּלְמַסִּיפִי שְׂמִיָּא וְעַד סִיפִי
שְׂמִיָּא הִהוּהּ כְּפִתְגָמָא רַבָּא הָדִין אוּ הָאֲשַׁתְּמַע כּוֹתֵהּ

32 כִּי שְׂאֵל־נָא לְיָמִים רָאשׁוֹנִים אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ לְמִן־הַיּוֹם
אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים | אָדָם עַל־הָאָרֶץ וּלְמַקְצֶה הַשָּׁמַיִם
וְעַד־קֶצֶה הַשָּׁמַיִם הִנֵּהיָה כְּדָבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אוּ
הַנִּשְׁמָע כָּמָהוּ:

Rashi

לימים ראשונים. על ימים ראשונים:

ולמקצה השמים. וגם שאל לכל הברואים אשר מקצה אל קצה, זהו פשוטו. ומדרשו, מלמד על קומתו של אדם שהיתה מן
הארץ עד השמים (חגיגה יב.), והוא השיעור עצמו אשר מקצה אל קצה:
הנהיה כדבר הגדול הזה. ומהו הדבר הגדול, השמע עם וגו':

Слышал ли народ голос какого либо
бога,. говорящего из среды огня, —
как слышал это ты —, и остался жив?

הַשְּׁמַע עָמָא קַל מִימְרָא דִּיִּי מְמַלֵּל מְגוּ אֲשַׁתָּא כָמָא
דִּי שְׁמַעְתָּ אֶת וַיִּתְקַן

33 הַשְּׁמַע עָם קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ
כְּאֲשֶׁר־שְׁמַעְתָּ אֹתָהּ וַיְחִי:

Или попытался-ли какой-либо бог
придти, чтобы взять себе народ из
среды народа испытаниями,
знамениями и чудесами, и войною, и
рукою крепкою, и мышцею
простертою, и великими
ужасающими явлениями, как все, что
сделал для вас Превечный, Бог ваш, в
Египте, пред глазами твоими?

או נסין די עבד יי לאתגלאה למפרק לה עם מגו עם
בנסין באתין ובמופתין ובקרבא ובידא תקיפא
ובדרעא מרמא ובחזונו רברבין פכל די עבד לכוון יי
אלהכוון במצרים לעיניך

34 או | הנסה ^{to test} אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי
במסת ^{a testing} באתת ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה
ובזרוע נטויה ^{fear} ובמוראים גדלים פכל אשר-עשה לכם
יהוה אלהיכם במצרים לעיניך:

Rashi

הנסה אלהים. הכי עשה נסים שום אלוה לבא לקחת לו גוי וגו', כל ההי"ן הללו תמיהות הן, לכך נקודות הן בחט"ף פת"ח,
הנהיה, הנשמע, הנסה, השמע:
במסות. על ידי נסיונות הודיעם גבורותיו, כגון התפאר עלי (שמות ח, ה), אם אוכל לעשות כן הרי זה נסיון:
באותות. בסימנין, להאמין שהוא שלוחו של מקום, כגון מה זה בידך (שם ד, ב):
ובמופתים. הם נפלאות, שהביא עליהם מכות מופלאות:
ובמלחמה. בים, שנאמר כי ה' נלחם להם (שם יד, כה):

Тебе показано было, дабы ты знал,
что Превечный есть Бог; нет более,
кроме Его.

את אתחזיתא למדע ארי יי הוא אלהים לית עוד בר
מנה

35 אתה הראת לדעת כי יהוה הוא האלהים אין עוד
מלבדו:

Rashi

הראת. כתרגמו אתחזיתא, כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים, כך קרע את
התחתונים וראו שהוא יחידי, לכך נאמר אתה הראת לדעת:

С неба Он дал тебе слышать глас
Свой, чтобы наставлять тебя, а на
земле он показал тебе огонь Свой
великий, и слова Его слышал ты из
среды огня.

מִן שָׁמַיָא אֲשַׁמְעֶךָ יְיָ קֹל מִימְרָה לְאַלְפוּתָךְ וְעַל
אֶרֶצָא אֲחֻזְיָךְ יְיָ אֲשֵׁתָה רַבָּתָא וּפְתֻגְמוֹהִי שְׁמַעְתָּ מִגֹּ
אֲשֵׁתָא

И потому, что Он возлюбил отцов
твоих, и избрал семя их после них,
вывел Он тебя Сам великою силою
Своею из Египта,

וַחֲלַף אָרִי רַחִים יְיָ אֲבֹהֶיךָ וְאַתְרֵי בְּבוּהִי בְּתֻרֹהִי
וְאַפְקֹךְ בְּמִימְרָה בְּחִילָה רַבָּא מִמִּצְרַיִם

36 מִן־הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעַךָ אֶת־קוֹלִי לְיִסְרֹךְ וְעַל־הָאָרֶץ to chastise

הִרְאֶךָ אֶת־אֲשֹׁ הַגְּדוֹלָה וּדְבָרָיו שְׁמַעְתָּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

37 וְתַחַת כִּי אָהֵב אֶת־אֲבֹתֶיךָ וַיִּבְחַר בְּזֶרְעוֹ אַחֲרָיו וַיּוֹצֵאֲךָ

בְּפָנָיו בְּכַחוֹ הַגָּדֹל מִמִּצְרַיִם:

Rashi

ותחת כי אהב. כל זה תחת אשר אהב:

ויוצאך בפניו. כאדם המנהיג בנו לפניו, שנאמר ויסע מלאך ה'אלהים ההלך וגו' וילך מאחריהם (שם יד, יט), דבר אחר ויוצאך בפניו, בפני אבותיו, כמו שנאמר נגד אבותם עשה פלא (תהלים עח, יב), ואל תתמה על שהזכירם בלשון יחיד, שהרי כתבם בלשון יחיד, ויבחר בזרעו אחריו:

Чтобы прогнать народы, бóльшие и
сильнейшие тебя, от лица твоего,
чтобы ввести тебя и дать тебе землю
их в удел, как это и ныне.

לְתַרְכָּא עַמִּינִי רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין מִנֶּךָ מִן קִדְמֶךָ
לְאַעְלוּתָךְ לְמַתָּן לָךְ יְיָ אֶרֶצְהוֹן אַחֲסָנָא כְּיוֹמָא הַדִּין

38 לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֹלִים וְעֲצָמִים מִמֶּךָ מִפְּנֶיךָ לְהַבְיֹאֲךָ

לְתַת־לָךְ אֶת־אֶרֶצָם נְחֻלָּה כְּיוֹם הַזֶּה:

Rashi

ממך מפניך. סרסוהו ודרשהו, להוריש מפניך, גוים גדולים ועצומים ממך:

כיום הזה. כאשר אתה רואה היום:

Сознай же ныне и приими к сердцу
твоему, что Превечный есть Бог на
небе вверху и на земле внизу; нет
более.

וְתִדַּע יוֹמָא דִּין וְתִתּוּב לְלִבְךָ אֲרִי יְיָ הוּא אֱלֹהֵא
דְּשִׁכְנָתָהּ בְּשָׁמַיָא מְלֵעָא וְשְׁלִיט עַל אַרְעָא מְלַרְע
לִית עוֹד

И так соблюдай постановления Его и
заповеди Его, которые я заповедую
тебе ныне, дабы хорошо было тебе и
сынам твоим после тебя, и дабы ты
долгоденствовал на земле, которую
Превечный, Бог твой, дает тебе на все
времена.

וְתִטֵּר יֵת קִימוּהִי וְיֵת פְּקוּדוּהִי דִּי אֲנָא מְפַקְדֵּךְ יוֹמָא
דִּין דִּי יִיטֵב לָךְ וּלְבָנֶיךָ בְּתָרְךָ וּבְדִיל דְּתוֹרִיךָ יוֹמִין עַל
אַרְעָא דִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ יִהְיֶה לָּךְ כָּל יוֹמֵיָא

39 וְיִדְעַתְּ הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתְּ אֶל־לִבְכֶּךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים

בְּשָׁמַיִם מְלֵעַל וְעַל־הָאָרֶץ מְתַחַת אֵין עוֹד:

40 וְשָׁמַרְתָּ אֶת־חֻקָּיו וְאֶת־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם

אֲשֶׁר יִיטֵב לָךְ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ וּלְמַעַן תִּאָּרִיךְ יָמֶיךָ

עַל־הָאָדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ כָּל־הַיָּמִים: (פ)

שלישי

Тогда отделил Моисей три города по
эту сторону Иордана, к восходу
солнца,

בְּכֹן יִפְרֹשׁ מֹשֶׁה תְּלַת קְרוֹיִן בְּעֵבֶרָא דִּירְדָנָא מְדִנָּה
שְׁמִשָּׁא

41 אֵין יִבְדִּיל ^{to divide} מֹשֶׁה שְׁלֹשׁ עָרִים בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרְחָה

שְׁמֶשׁ:

אז יבדיל. נתן לב להיות חרד לְדָבָר שיבדילים, ואף על פי שאינן קולטות עד שיבדלו אותן שבארץ כנען, אמר משה, מצוה
שאפשר לקיימה, אקיימנה (מכות י.):

Rashi

בעבר הירדן מזרחה שמש. באותו עבר שבמזרחו של ירדן:

מזרחה שמש. לפי שהוא דבוק נקודה רי"ש בחטף, מזרח של שמש, מקום זריחת השמש:

Дабы убежал туда убийца, который
убьет ближнего своего без умысла, не
быв врагом ему ни вчера, ни третьего
дня, — тогда пусть убегает в один из
городов сих, и будет жив:

למעירוק תמן קטולא די יקטול ית חברה בלא מנדעי
והוא לא סני לה מאתמלי ומדקמוהי ויערוק לחד מן
קרניא האליז ויתקנים

Бецер, в пустыне, в земле равнины —
от Рувимитов, а Рамот в Гилеаде — от
Гадитов; Голан же в Башане — от
Манасситов.

ית בצר במדברא בארעא מישרא לשבטא דראובן
וית ראמות בגלעד לשבטא דגד וית גולן במתנן
לשבטא דמנשה

И вот учение, которое предложил
Моисей сынам Израилевым.

ודא אורייתא די סדר משה קדם בני ישראל

Это те свидетельства, постановления
и законы, которые изрек Моисей
сынам Израилевым по выходе их из
Египта,

אלין סהדותא וקימאי ודיניא די מליל משה עם בני
ישראל במפקהון ממצרים

42 לַנֶּסֶם שָׁמָּה רוּצָח אֲשֶׁר יִרְצַח אֶת־רֵעֵהוּ בְּבַל־יָדָעַת

the day
before
yesterday

וְהָיָא לֹא־שָׁנָא לוֹ מִתְּמוֹל שְׁלֹשֹׁם וְנֶסֶם אֶל־אַחַת

to live

מִן־הָעָרִים הָאֵל וְחַי :

a
Reubenite
or
descendant... plain

43 אֶת־בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר בְּאַרְצֵי הַמִּישֹׁר לְרֹאשֵׁי

a
Menashshite
or...

וְאֶת־רָאמֹת בְּגִלְעָד לְגֹדִי וְאֶת־גּוֹלָן בְּבָשָׁן לְמִנְשֵׁי :

44 וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

Rashi

וזאת התורה. זו שהוא עתיד לסדר אחר פרשה זו:

45 אֵלֶּה הָעֵדוּת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה

אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם:

Rashi

אלה העדות וגו' אשר דבר. הם הם אשר דבר בצאתם ממצרים, חזר ושנאה להם בערבות מואב:

По эту сторону Иордана, в долине
против Бет-Пеора, в земле Сихона,
царя Эморейского, который жил в
Хешбоне, которого поразили Моисей
и сыны Израилевы по выходе своем из
Египта.

בְּעֶבְרָא דִּירְדָנָא בְּחִילְתָּא לְקַבֵּל בֵּית פְּעוֹר בְּאַרְעָא
דְּסִיחֹן מִלְכָּא דְאַמְרָאָה דִּי יָתֵב בְּחֶשְׁבֹּן דִּי מְחָא
מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַפְקֵהוֹן מִמִּצְרַיִם

Тогда овладели они землею его и
землею Ога, царя Башанского, двух
царей Эморейских, что по эту
сторону Иордана, к восходу солнца,

וִירִיתוּ יֵת אֶרֶצָה וְיֵת אֶרֶצָא דְעוֹג מִלְכָּא דְמִתְנֵן תְּרִין
מִלְכֵי אַמְרָאָה דִּי בְּעֶבְרָא דִּירְדָנָא מִדְּנַח שְׁמֶשָׁא

От Ароэра, что на берегу потока
Арнона, до горы Сион, она же
Хермон,

מִעֶרְעֵר דִּי עַל כִּיָּה נִחְלָא דְאַרְנוֹן וְעַד טוֹרָא דְשִׂיאֵן
הוּא חֶרְמוֹן

И всею равниною по эту сторону
Иордана, к востоку, до моря равнины,
под скатами Писги.

וְכָל מִישְׁרָא עֲבָרָא דִּירְדָנָא לְמַדִּינְחָא וְעַד יָמָא
דְּמִישְׁרָא תַּחוֹת מִשְׁפָּךְ מְרִמְתָּא

46 בְּעֶבְרָא הִירְדֹן בְּנִיָּא מוֹל בֵּית פְּעוֹר בְּאַרְצֵי סִיחֹן מִלְכֵי

הָאֻמִּי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹּן אֲשֶׁר הָכָה מֹשֶׁה וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם:

47 וַיִּירָשׁוּ אֶת־אֶרְצוֹ וְאֶת־אֶרֶץ | עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן שְׁנֵי

מִלְכֵי הָאֻמִּי אֲשֶׁר בְּעֶבְרַת הִירְדֵּן מִזֶּרֶחַ שְׁמֶשׁ:

Rashi

אשר בעבר הירדן. שהוא במזרח, שהעבר השני היה במערב:

48 מִעֶרְעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אֲרֹנוֹן וְעַד־הָר שִׂיאֵן הוּא

חֶרְמוֹן:

49 וְכָל־הָעֲרָבָה עֲבַר הִירְדֵּן מִזֶּרֶחָה וְעַד יָם הָעֲרָבָה תַּחַת

slope

אֲשֶׁדַּת הַפְּסָגָה: (פ)

רביעי

דברים 5

И созвал Моисей весь Израиль, и
сказал им: слушай, Израиль,
постановления и законы, которые я
изрекаю сегодня в уши ваши; изучите
их и блюдите, чтобы исполнять их.

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לְהוֹן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ
קִימָא וְיִתְּ דִּינָא דִּי אָנָּה מְמַלֵּל קְדָמִיכוֹן יוֹמָא דִּין
וּתְלָפוֹן יִתְהוֹן וְתִטְרוֹן לְמַעַבְדָּהוֹן

Превечный, Бог наш, заключил с
нами завет при Хореве.

יְיָ אֱלֹהֵנָּה גִּזֹּר עֲמָנָה קִים בְּחָרֵב

Не с отцами нашими заключил
Превечный завет сей, но с нами,
всеми нами, находящимися здесь
ныне в живых!

לֹא עִם אֲבֹהֵתָנָה גִּזֹּר יְיָ יִתְּ קִימָה הָדָא אֱלֵהֶן עֲמָנָה
אֲנַחְנָה אֵלֵינוּ הָכָא יוֹמָא דִּין בְּלָנָה קִימִין

Лицем к лицу говорил Превечный с
вами на горе, из среды огня,

מִמְלָל עִם מְמַלֵּל מְלִיל יְיָ עֲמִכוֹן בְּטוֹרָא מִגֹּו אֲשַׁתָּא

1 וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שְׁמַע

יִשְׂרָאֵל אֶת-הַחֻקִּים וְאֶת-הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנִי דֹבֵר

בְּאָזְנֵיכֶם הַיּוֹם וּלְמַדְתֶּם אֹתָם וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשֹׂתָם:

2 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כָּרַת עִמָּנוּ בְּרִית בְּחָרֵב:

3 לֹא אֶת-אֲבוֹתֵינוּ כָּרַת יְהוָה אֶת-הַבְּרִית הַזֹּאת כִּי אֲתָנוּ

אֲנַחְנוּ אֵלֶּה כְּהַיּוֹם כְּלָנוּ חַיִּים:

Rashi

לא את אבותינו. בלבד כרת ה' וגו', כי אתנו:

4 פָּנִים | בְּפָנִים דִּבֶּר יְהוָה עִמָּכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

Rashi

פנים בפנים. אמר רבי ברכיה, כך אמר משה, אל תאמרו אני מטעה אתכם על לא דבר, כדרך שהסרסור עושה בין המוכר ללוקח, הרי המוכר עצמו מדבר עמכם:

— Я стоял между Превечным и вами в то время, чтобы возвестить вам слово Превечного, ибо вы боялись того огня, и не всходили на гору —, и сказал:

אָנָּכִי הָיִיתִי קֹאֵם בֵּין מִימְרָא דִּי וּבִינִיכּוֹן בְּעֵדְנָא הָהִיא
לְחֻוָּאָה לְכוֹן יֵת פְּתָגְמָא דִּי אֲרִי דְחִלְתּוֹן מְקַדֵּם
אֲשָׁתָא וְלֹא סִלְקִתּוֹן בְּטוֹרָא לְמִימְרָ

5 אָנָּכִי עֹמֵד בֵּין יְהוָה וּבִינִיכֶם בָּעֵת הַהִוא לְהַגִּיד לָכֶם

אֶת־דְּבַר יְהוָה כִּי יֵרָאֶתֶם מִפְּנֵי הָאֵשׁ וְלֹא־עֲלִיתֶם בְּהָר

לְאמֹר: (ס)

Rashi

לאמר. מוסב על דבר ה' עמכם בהר מתוך האש לאמר אנכי ה' וגו' ואנכי עומד בין ה' וביניכם:

Я Превечный, Бог твой, который вывел тебя из земли Египетской, из дома рабов.

אָנָּא יְיָ אֱלֹהֶיךָ דִּי אֶפְקַדְךָ מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִבֵּית
עֲבָדִיתָא

6 אָנָּכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

מִבֵּית עֲבָדִים:

Да не будет у тебя других богов предо Мною.

לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים אַחֲרֵי בַר מְנִי

7 לֹא יִהְיֶה־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנַי:

Rashi

על פני. בכל מקום אשר אני שם, וזהו כל העולם. דבר אחר, כל זמן שאני קיים. עשרת הדברות כבר פרשתי:

Не делай себе изваяния, никакого-либо изображения того, что на небе вверху, и что на земле внизу, и что в воде под землею.

לֹא תַעֲבֹד לְךָ צִלָּם כָּל דְּמוֹת דִּי בְּשָׁמַיָא מְלַעֲלָא וְדִי
בְּאַרְעָא מְלַרַע וְדִי בְּמִיָּא מְלַרַע לְאַרְעָא

8 לֹא־תַעֲשֶׂה־לְךָ פֶּסֶל | כָּל־תְּמוּנָה | אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם |

מִמֶּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם | מִתַּחַת

לְאָרֶץ:

Не поклоняйся им, и не служи им,
ибо Я Превечный, Бог твой, Бог
ревнующий, взыскивающий вину
отцов на детях и на третьем и
четвертом поколении, на
ненавидящих Меня;

לֹא תִסְגֹּד לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדָם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל
קָנָא מְסַעֵר חֹבִי אֲבֹתַי עַל בְּנֵי מִרְדִּין עַל דֹּר תִּלְיָתִי
וְעַל דֹּר רְבִיעִי לְשֹׂנְאֵי כֹד מְשַׁלְּמִין בְּנֵי לְמַחֲטֵי בְּתֵר
אֲבֹתָהֶם

Но творящий милость в тысячи родов
любящим Меня и соблюдающим
заповеди Мои.

וְעֹבֵד טִיבוֹ לְאַלְפֵי דָרִין לְרַחֲמֵי וּלְנִטְרֵי פְקוּדֵי

Не произноси имени Превечного,
Бога твоего, напрасно, ибо
Превечный не оставляет без
наказания того, кто произносит имя
Его напрасно.

לֹא תִימִי בְּשֵׁם אֲנִי אֱלֹהֶיךָ לְמַגָּנָא אֲרִי לֹא יִזְכֵּי יְיָ
דִּי יָמֵי בְּשֵׁם לְשַׁקְרָא

Соблюдай день субботный, чтобы
святить его, как повелел тебе
Превечный, Бог твой.

טָרַיְתָ יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא לְקִדְשׁוּתָהּ כְּמָא דִּי פִקְדָּךְ יְיָ
אֱלֹהֶיךָ

9 לֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדָם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

אֵל קָנָא ^{jealous} פֹּקֵד עֲוֹן אֲבוֹת עַל-בְּנִים וְעַל-שְׂלִישִׁים
^{a descendant of the...} וְעַל-רְבִיעִים לְשֹׂנְאֵי:

10 וַעֲשֵׂה חֶסֶד לְאַלְפִים לְאַהֲבֵי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתַי [מִצְוֹתַי:]

(ס)

11 לֹא תִשָּׂא אֶת-שֵׁם-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא כִּי לֹא

יִנָּקֶה יְהוָה אֵת אֲשֶׁר-יִשָּׂא אֶת-שְׁמוֹ לְשׁוּא: (ס) ^{to be clean}

12 שְׁמֹר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת לְקִדְשׁוֹ כְּאֲשֶׁר צִוָּךְ | יְהוָה

אֱלֹהֶיךָ

Rashi

שמור. ובראשונות הוא אומר זכור, שניהם בדבור אחד ובתיבה אחת נאמרו, ובשמיעה אחת נשמעו (מכילתא בחדש פ"ז):

כאשר צוך. קודם מתן תורה במרה (שבת פז):

Шесть дней работай, и делай всякую
работу твою,

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְתַעֲבֹד כָּל עֲבֹדָתְךָ

Но день седьмой — суббота
Превечному, Богу твоему: не делай
никакой работы, ни ты, ни сын твой,
ни дочь твоя, ни раб твой, ни рабыня
твоя, ни вол твой, ни осел твой, ни
всякий скот твой, ни пришелец твой,
который во вратах твоих, чтобы
отдыхал раб твой и рабыня твоя, как
ты.

וְיֹמָא שְׁבִיעָאָה שְׁבֹתָא קָדָם יי אֱלֹהֶיךָ לָא תַעֲבֹד כָּל
עֲבִידָא אֶת וּבָרְךָ וְעֲבִידְךָ וְאִמָּתְךָ וְתוֹרְךָ וְחִמְרְךָ
וְכָל בְּעִירְךָ וְגִיּוֹרְךָ דִּי בְקִרְוֹךָ בְּדִיל דִּי יְנוּחַ עֲבִידְךָ
וְאִמָּתְךָ כְּתוּבָה

И помни, что рабом ты был в земле
Египетской, и вывел тебя Превечный,
Бог твой, оттуда рукою крепкою и
мышцею простертою, посему повелел
тебе Превечный, Бог твой, соблюдать
день субботный.

וְתִדְכָר אֲרִי עֲבָדָא הָוִיתָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְאַפְקִיךָ יי
אֱלֹהֶיךָ מִתַּמָּן בִּידָא תְּקִיפָא וּבִדְרָעָא מְרֻמָּא עַל כֵּן
פְּקִידְךָ יי אֱלֹהֶיךָ לְמַעַבְדַּי יֵת יֹמָא דְּשְׁבֹתָא

13 שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעַשִּׂיתָ כָּל־מְלָאכָתְךָ:

14 וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת | לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה

כָּל־מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ־וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ־וְאִמָּתְךָ וְשׁוֹרְךָ

וְחִמְרְךָ וְכָל־בְּהֶמְתְּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ

עַבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ כָּמוֹךָ:

15 וְזָכַרְתָּ כִּי־עֲבָד הָיִיתָ | בְּאַרְצֵי מִצְרַיִם וַיֹּצֵאֲךָ יְהוָה

אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה עַל־כֵּן צִוְּךָ יְהוָה

אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת: (ס)

וזכרת כי עבד היית וגו'. על מנת כן פדאך, שתהיה לו עבד ותשמור מצותיו:

Чти отца твоего и мать твою, как повелел тебе Превечный, Бог твой, дабы длились дни твои, и дабы тебе хорошо было на земле, которую Превечный, Бог твой, дает тебе.

יְקַר יְת אָבוֹךָ וְיֵת אִמְךָ כְּמָא דִּי פִקְדֹךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּדִיל
דְּיִוְרְכוּן יוֹמֶיךָ וּבְדִיל דְּיִיטֵב לָךְ עַל אֶרֶץ אֲדָמָה
יְהִיב לָךְ

16 כְּבָד אֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

לְמַעַן | יֵאָרִיכוּ יְמֶיךָ וְלְמַעַן יִיטֵב לָךְ עַל הָאָדָמָה

אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ: (ס)

Rashi

כאשר צוך. אף על כיבוד אב ואם נצטוו במרה (סנהדרין נו:), שנאמר שם שם לו חק ומשפט (שמות טו, כה):

Не убивай; и не прелюбодействуй; и не кради; и не показывай против ближнего твоего, как свидетель ложный.

לֹא תִקְטֹל נֶפֶשׁ וְלֹא תִגְוֹף וְלֹא תִגְנוֹב (נִפְשָׁא) וְלֹא
תִסְהַד בְּחִבְרֶךָ סְהָדוּתָא דְשִׁקְרָא

17 לֹא תִרְצַח: (ס) וְלֹא תִנְאַף: (ס) וְלֹא תִגְנוֹב: (ס)

וְלֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֶךָ עֵד שֵׁוָא: (ס)

Rashi

ולא תנאף. אין לשון ניאוף אלא באשת איש:

И не желай жены ближнего твоего; и не желай дома ближнего твоего, ни поля его, ни раба его, ни рабыни его, ни вола его, ни осла его, ни чего либо, что у ближнего твоего.

וְלֹא תַחְמַד אִמְתָּ חִבְרֶךָ וְלֹא תִרְוֹג בֵּית חִבְרֶךָ חֲקִלָּה
וְעִבְדָּה וְאִמְתָּה תוֹרָה וְחִמְרָה וְכָל דִּי לְחִבְרֶךָ

18 וְלֹא תַחְמַד אִשְׁתִּי רֵעֶךָ (ס) וְלֹא תִתְאַוֶּה בֵּית רֵעֶךָ

שָׂדֶהוּ וְעִבְדֹו וְאִמְתֹו שׁוֹרֹו וְחִמְרֹו וְכָל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ: (ס)

Rashi

ולא תתאוה. לא תירוג, אף הוא לשון חמדה, כמו נחמד למראָה (בראשית ב, ט), דמתרגמינן דמרגג למחזי:

חמישי

Слова сии изрек Превечный всему
собранию вашему на горе из среды
огня, облака и мрака, гласом
великим, и не продолжал более, и
написал их на двух скрижалях
каменных, и передал их мне.

יֵת פִּתְגָמֶיָּא הָאֵלִין מִלֵּיל יְיָ עִם כָּל קְהֵלְכוֹן בְּטוֹרָא
מִגּוֹ אֲשֶׁתָּא עֲנָנָא וְאִמִּיטָתָא קָל רַב וְלֹא פֶסֶק וּכְתָבָנוֹן
עַל תַּרְיִן לִוְחֵי אֲבָנִיָּא וַיְהִי לִי

19 אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר יְהוָה אֶל־כָּל־קְהֵלְכֶם בְּהָר

מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הָעֲנָן וְהָעֶרְפֶּל קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסַף

וַיִּכְתְּבֵם עַל־שְׁנֵי לְחָת ^{to the tablet} אֲבָנִים וַיִּתֵּנָם אֵלַי:

Rashi

ולא יסף. מתרגמין ולא פסק, [לפי שמדת בשר ודם אינו יכול לדבר כל דבריו בנשימה אחת, וצריך להפסיק, ומדת הקב"ה אינו כן, לא היה פוסק, ומשלא היה פוסק לא היה מוסיף, כי קולו חזק וקיים לעולם. דבר אחר ולא יסף, ולא הוסיף להראות באותו פומבי:

И было, когда вы слышали глас из
среды тьмы, а гора горела в огне, то
подошли вы ко мне, все главы колен
ваших и старейшины ваши,

וַיְהִי כִּד שְׁמַעְכוֹן יֵת קָלָא מִגּוֹ חֲשׂוּכָא וְטוֹרָא בָּעַר
בְּאֵשׁ וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כָּל־רָאשֵׁי שְׁבֻטֵיכֶם וְזִקְנֵיכֶם:

20 וַיְהִי כִּשְׁמַעְכֶּם אֶת־הַקּוֹל מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ וְהָהָר בָּעַר

בְּאֵשׁ וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כָּל־רָאשֵׁי שְׁבֻטֵיכֶם וְזִקְנֵיכֶם:

И сказали: вот, показал нам
Превечный, Бог наш, славу Свою и
величие Свое, и глас Его мы слышали
из среды огня. Сегодня видели мы,
как Бог говорит с человеком, и он
остается жив;

וַאֲמַרְתּוּן הָא אֲחֻזִּינָא יְיָ אֱלֹהֵנָּא יֵת יְקָרָה וְיֵת רְבוּתָהּ
וְיֵת קֶל מִימְרָהּ שְׁמַעְנָא מְגוֹ אֲשַׁתָּא יוֹמָא הַדִּין חֲזִינָא
אַרִי יִמְלֵל יְיָ עִם אֲנָשָׁא וְיִתְקִים

Но теперь, зачем нам умирать? Ибо
пожрет нас этот огонь великий; если
будем еще продолжать слышать глас
Превечного, Бога нашего, то умрем.

וּכְעַן לְמָא נָמוּת אַרִי תִיכְלִינָא אֲשַׁתָּא רַבָּתָא הָדָא אִם
מוֹסְפִין אֲנַחְנָא לְשִׁמְעָה יֵת קֶל מִימְרָא דִּי אֱלֹהֵנָּא עוֹד
וּמִיִּתִּין אֲנַחְנָא

Ибо есть ли где какая либо плоть,
которая слышала бы глас Бога
живого, говорящего из среды огня,
как мы, и осталась бы жива?

אַרִי מִן כָּל בְּשָׂרָא דִּי שְׁמַע קֶל מִימְרָא דִּי קִימָא
מְמַלֵּל מְגוֹ אֲשַׁתָּא כּוֹתָנָא וְאַתְקִים

Подойди ты и слушай все, что скажет
Превечный, Бог наш, затем ты
перескажешь нам все, что будет
говорить тебе Превечный, Бог наш, а
мы будем слушать и будем исполнять.

קָרַב אַתָּה וְשִׁמְעָה יֵת כָּל דִּי יִימַר יְיָ אֱלֹהֵנָּא וְאַתָּה תִּמְלֵל
עֲמָנָא יֵת כָּל דִּי מִלֵּל יְיָ אֱלֹהֵנָּא עֲמָךְ וְנִקְבֵּל וְנַעֲבֹד

21 וַתֹּאמְרוּ הֵן הִרְאֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־כְּבוֹדוֹ וְאֶת־גְּדֻלּוֹ

וְאֶת־ קֶלּוּ ^{they roasted} שְׁמַעְנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הַזֶּה רְאִינוּ

כִּי־יְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וְחַי:

22 וְעַתָּה לְמָה נָמוּת כִּי תֹאכְלֵנוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת

אִם־יִסְפִּים | אֲנַחְנוּ לְשִׁמְעָה אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עוֹד

וּמִתְנוּ:

23 כִּי מִי כָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל אֱלֹהִים חַיִּים מְדַבֵּר

מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כְּמִנוּ וַיְחִי:

24 קָרַב אַתָּה וְשִׁמְעָה אֶת כָּל־אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ

וְאַתָּה | תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר יְדַבֵּר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ

אֵלֶיךָ וְשִׁמְעְנוּ וְעָשִׂינוּ:

ואת תדבר אלינו. התשקתם את כחי כנקבה, שנצטערת עליכם ורפיתם את ידי, כי ראיתי שאינכם חרדים להתקרב אליו מאהבה, וכי לא היה יפה לכם ללמוד מפי הגבורה, ולא ללמוד ממני:

И слышал Превечный голос слов
ваших, когда вы говорили мне, и
сказал мне Превечный: слышал Я
голос слов народа сего, которые они
говорили тебе; хорошо все, что они
говорили.

וּשְׁמַעַתְי קוֹל דְּבָרֵיכֶם בְּדִבְרֵיכֶם אֵלַי וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי שְׁמַעְתִּי אֶת־קוֹל דְּבָרֵי הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ
אֵלַי הֵיטִיבוּ כָּל־אֲשֶׁר דִּבְּרוּ:

25 וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹל דְּבָרֵיכֶם בְּדִבְרֵיכֶם אֵלַי וַיֹּאמֶר

יְהוָה אֵלַי שְׁמַעְתִּי אֶת־קוֹל דְּבָרֵי הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ

אֵלַי הֵיטִיבוּ כָּל־אֲשֶׁר דִּבְּרוּ:

О если бы этот помысл их: бояться
Меня и соблюдать все заповеди Мои,
остался у них на все времена, дабы
хорошо было им и сынам их во век!

לֹא דִּי יְהִי לְבָא הָדִין לְהוֹן לְמַדְחַל קְדָמִי וּלְמִטְרָתָא
כָּל פְּקוּדֵי כָּל יוֹמֵיָא בְּדִיל דִּי יִטֵּב לְהוֹן וּלְבִנְיָהוֹן לְעָלָם

Иди, скажи им: возвратитесь в шатры
свои.

אֵזֶל אָמַר לְהוֹן תּוּבוּ לְכוּן לְמִשְׁכְּנֵיכֶון

26 מִי־יָתֵן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם לִירְאָה אֹתִי וּלְשֹׁמֵר

אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי כָּל־הַיָּמִים לְמַעַן יִיטֵב לָהֶם וּלְבִנְיָהֶם

לְעָלָם:

27 לֵךְ אָמַר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאֹהֲלֵיכֶם:

А ты здесь останься со Мною, и Я
изреку тебе всю заповедь и
постановления и законы, которым ты
будешь учить их, дабы они
исполнили их в земле, которую Я даю
им, чтобы владеть ею.

וְאַתָּה הָכָא קַיִם קְדָמִי וְאַמְלִל עִמָּךְ יֵת כָּל תַּפְקֻדָּתָא
וְקִימָא וְדִינָא דִּי תִלְפֹנוּ וְיַעֲבֹדוּן בְּאַרְעָא דִּי אָנָא יְהִיב
לְהוֹן לְמִירְתָּהּ

Блюдайте же, чтобы поступать так, как
повелел вам Превечный, Бог ваш, не
уклоняйтесь ни направо, ни налево.

וְתִטְרוּן לְמַעַבְדַּ כְּמָא דִּי פִקִּיד יִי אֱלֹהֵכוֹן יִתְכוֹן לָא
תִסְטוֹן יְמִינָא וּשְׂמָאלָא

По всему тому пути, который указал
вам Превечный, Бог ваш, ходите, дабы
вы были живы и хорошо было вам, и
дабы вы долгоденствовали на земле,
которую вы овладеете.

בְּכָל אֲרָחָא דִּי פִקִּיד יִי אֱלֹהֵכוֹן יִתְכוֹן תְּהָכוֹן בְּדִיל
דְּתִיחוּן וְיִיטֵב לְכוֹן וְתוֹרְכוֹן יוֹמִין בְּאַרְעָא דִּי תִירְתוּן

28 וְאַתָּה פֹּה עִמָּד עִמָּדִי וְאַדְבַּרְהָ אֵלַיךְ אֶת כָּל־הַמִּצְוָה

וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר תִּלְמַדֶּם וַעֲשׂוּ בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר

אֲנֹכִי נָתַן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ:

29 וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹת כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֹתְכֶם

לֹא תִסְרוּ יְמִין וּשְׂמָאל:

30 בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֹתְכֶם תֵּלְכוּ

לְמַעַן תַּחְיִיו וְטוֹב לָכֶם וְהֶאֱרַכְתֶּם יָמִים בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר

תִּירְשׁוּן:

דברים 6

А вот заповедь, постановления и законы, которым Превечный, Бог ваш, повелел научить вас, дабы исполнять их в земле, куда вы отправляетесь, чтобы овладеть ею;

וְדָא תִּפְקֹדְתָא קִימִיָּא וְדִינִיָּא דִּי פִקִּיד יְיָ אֱלֹהֵינוּ
לְאַלְפָא יִתְכוֹן לְמַעַבְד בְּאַרְעָא דִּי אֲמֹן עֲבָרִין תְּמָן
לְמִירְתָּהּ

Дабы ты боялся Превечного, Бога твоего, соблюдая все постановления Его и заповеди его, которые я заповедую тебе, — ты, и сын твой, и сын сына твоего, во все дни жизни твоей, и дабы длились дни твои.

בְּדִיל דְּתִדְחַל קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְמִטֵּר יֵת כָּל קִימוּהִי
וּפְקוּדוּהִי דִּי אֲנָא מְפַקְדֵּךְ אֶת וּבְרִיךְ וּבְרִיךְ כָּל יוֹמֵי
חַיֶּיךָ וּבְדִיל דִּיּוֹרְכוֹן יוֹמֶיךָ

Слушай же, Израиль, и блюди, чтобы исполнять это, дабы тебе хорошо было, и чтобы вы весьма размножились, как говорил тебе Превечный, Бог отцов твоих, в земле, текущей молоком и медом.

וּתְקַבֵּל יִשְׂרָאֵל וְתִטֵּר לְמַעַבְד דִּי יֵיטֵב לָךְ וְדִי תִסְגֹּון
לְחֻדָּא כְּמָא דִּי מְלִיל יְיָ אֱלֹהֵא דְאַבְהָתְךָ לָךְ אַרְעָא
עֲבָדָא חֵלֵב וּדְבָשׁ

1 וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם לְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם

עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

2 לְמַעַן תִּירָא אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֵר אֶת־כָּל־חֻקֹּתָיו

וּמִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֶנְכִי מְצַוְךָ אֶתָּה וּבִנְךָ וּבְנוֹ־בִנְךָ כָּל יְמֵי

חַיֶּיךָ וּלְמַעַן יֵאָרְכוּ יְמֶיךָ:

3 וְשָׁמַעְתָּ יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר יֵיטֵב לָךְ וְאֲשֶׁר

תִּרְבּוֹן מְאֹד כִּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֶי אֲבֹתֶיךָ לָךְ אֶרֶץ

זָבֶת חֵלֵב וּדְבָשׁ: (פ)

שישי

Слушай, Израиль, Превечный, Бог
наш, Превечный единый.

4 שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה | אֶחָד:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵנָּא יְיָ קָדַד

Rashi

ה' אלהינו ה' אחד. ה' שהוא אלהינו עתה, ולא אלהי האומות עובדי אלילים, הוא עתיד להיות ה' אחד, שנאמר כי אז אֶהְיֶה אֶל עַמִּים שְׁפָה בְּרוּרָה לְקָרָא כְּלָם בְּשֵׁם ה' (צפניה ג, ט), ונאמר ביום ההוא יְהוָה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד (זכריה יד, ט):

И люби Превечного, Бога твоего, всем
сердцем твоим и всею душою твоею и
всем достоянием твоим.

5 וְאַהֲבָתָ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ

וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

וְתַרְחֵם יְתָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל נַכְסְךָ

Rashi

ואהבת. עֲשֵׂה דבריו מאהבה, אינו דומה עושה מאהבה לעושה מיראה, העושה אצל רבו מיראה, כשהוא מטריח עליו, מניחו והולך לו (ספרי לב):

בכל לבבך. בשני יצריך. דבר אחר בכל לבבך, שלא יהיה לבך חלוק על המקום (ספרי שם):

ובכל נפשך. אפילו הוא נוטל את נפשך:

ובכל מאודך. בכל ממונך, יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו, לכך נאמר ובכל מאדך (ברכות סא:). דבר אחר ובכל מאדך,

בכל מדה ומדה שמודד לך, בין במדה טובה בין במדת פורענות, וכן בדוד הוא אומר, כֹּסֶם יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וגו' (תהלים קטז, יג)

צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא וגו' (שם ג):

И да будут слова эти, которые я
заповедую тебе сегодня, в сердце
твоом.

6 וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לִבְּךָ:

וַיְהִיו פִּתְגָמַיָּא הָאֵלִין דִּי אֲנָא מְפַקְדִּי יוֹמָא דִּין עַל

לִבְּךָ

Rashi

והיו הדברים. ומהו האהבה, והיו הדברים האלה, שמתוך כך אתה מכיר בהקב"ה ומדבק בדרכיו (ספרי לג):

אשר אנכי מצוך היום. לא יהיו בעיניך כְּדִיּוּטְגָמָא ישנה שאין אדם סוֹפְנָה, אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה (ספרי שם).

דִּיּוּטְגָמָא מצות המלך הבאה במכתב:

И вперяй их в детей твоих, и говори о
них, сидя в доме твоём, и идя
дорогою, и ложась, и вставая.

וּתְתַנְּנוּ לְבָנֶיךָ וּתְמַלֵּל בְּהוֹן בְּמִתְכָּךְ בְּבֵיתְךָ וּבְמַהְכָּךְ
בְּאַרְחָא וּבְמִשְׁכְּבְּךָ וּבְמִקְוֶיךָ

7 וְשִׁנְנָתָם לְבָנֶיךָ וּדְבַרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ
בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ: to repeat

Rashi

ושננתם. לשון חדוד הוא, שיהיו מחודדים בפיו, שאם ישאלך אדם דבר, לא תהא צריך לגמגם בו, אלא אמור לו מיד (ספרי לד. — קידושין ל.):

לבניך. אלו התלמידים, מצינו בכל מקום שהתלמידים קרוים בנים, שנאמר בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם (לקמן יד, א), ואומר בְּנֵי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בֵּית אֵל (מלכים ב, יג), וכן בחזקיהו שלמד תורה לכל ישראל וקראם בנים, שנאמר בְּנֵי עֲתָה אֵל תִּשְׁלוּ (דברי הימים ב, כט, יא), וכשם שהתלמידים קרוים בנים, שנאמר בנים אתם לה' אלהיכם, כך הרב קרוי אב, שנאמר אָבִי אָבִי רָכַב יִשְׂרָאֵל וגו' (מלכים ב, יב):

ודברת בם. שלא יהא עיקר דבורך אלא בם, עֲשֵׂם עֵיקָר וְאֵל תַּעֲשֵׂם טַפַּל (ספרי לד.):

ובשכבך. יכול אפילו שכב בחצי היום, תלמוד לומר ובקומך, יכול אפילו עמד בחצי הלילה, תלמוד לומר בשבתך בביתך ובלכתך בדרך, דרך ארץ דברה תורה (ספרי שם), זמן שכיבה וזמן קימה:

И навязжи их в знак на руку твою, и да
будут они начельною повязкою
между глазами твоими.

וּתְקַטְרְנוּן לְאֵת עַל יָדְךָ וַיְהוֹן לְתַפְלִין בֵּין עֵינֶיךָ

8 וּקְשַׁרְתָּם לְאֹת עַל־יָדְךָ וְהָיוּ לְטַטְפַּת בֵּין עֵינֶיךָ: a fillet for the forehead

Rashi

וקשרתם לאות על ידך. אלו תפילין שבזרוע:

והיו לטטפת בין עיניך. אלו תפילין שבראש, ועל שם מנין פרשיותיהם נקראו טטפת, טט בכתפי שמים, פת באפריקי שמים (סנהדרין ד):

И напиши их на косяках дома твоего
и на вратах твоих.

וּתְכַתְּבוּן עַל מְזוּזוֹן וּתְקַבְּעוּן בְּסִפֵּי בֵיתְךָ וּבַתְרָעֶיךָ

9 וּכְתַבְתָּם עַל־ מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ וּבַתְרָעֶיךָ: (ס) doorpost scroll

Rashi

מזוזות ביתך. מזוזת כתיב, שאין צריך אלא אחת:

ובשערך. לרבות שערי חצרות ושערי מדינות ושערי עירות (יומא יא.):

И да будет, когда введет тебя
Превечный, Бог твой, в землю,
которую Он клялся отцам твоим,
Аврааму, Исааку и Иакову, дать тебе,
— города большие и красивые,
которых ты не строил,

ויהי ארי יעלנך יי אלהך לארעא די קיים לאבדתך
לאברהם ליצחק וליעקב למתן לך קרוין רבון וטב
די לא בניתא

И дома, полные всякого добра,
которых ты не наполнял, и колодези
высеченные, которых ты не высекал,
виноградники и маслины, которых ты
не сажал, и будешь есть и насыщаться:

ובתין מלן כל טוב די לא מלייתא וגבין פסילן די לא
פסלתא פרמין וזיתין די לא נצבתא ותיכול ותשבוע

10 והיה כי יביאך | יהוה אלהיך אלהארץ אשר נשבע

לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב לתת לך ערים
גדולות וטבת אשר לא-בנית:

11 ובתים מלאים כל-טוב אשר לא-מלאת וברת

חצובים אשר לא-חצבת פרמים וזיתים אשר
to cut or
carve

לא-נטעת ואכלת ושבעת:

Rashi

חצובים. לפי שהיו מקום טרשין וסלעים, נופל בו לשון חציבה:

Тогда берегись, чтобы не забыл ты
Превечного, который вывел тебя из
земли Египетской, из дома рабов.

אסתמר לך דילמא תנשי ית (דחלתא ד) יי די אפקך
מארעא דמצרים מבית עבדותא

12 השמר לך פן-תשכח את-יהוה אשר הוציאך מארץ

מצרים מבית עבדים:

Rashi

מבית עבדים. כתרגומו מבית עבדותא, ממקום שהייתם שם עבדים:

Превечного, Бога твоего, бойся, и Ему
служи, и именем Его клянись.

ית יי אלהך תדחל וקדמוהי תפלח ובשמה תקים

13 את-יהוה אלהיך תירא ואתו תעבד ובשמו תשבוע:

Rashi

ובשמו תשבע. אם יש בך כל המדות הללו, שאתה ירא את שמו ועובד אותו, אז בשמו תשבע, שמתוך שאתה ירא את שמו תהא זהיר בשבועתך, ואם לאו לא תשבע:

Не ходите вслед богов иных, из богов народов, которые вокруг вас.

14 לֹא תֵלְכִין אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר

סְבִיבוֹתֵיכֶם:

לֹא תִהְיוּ כִּי תִהְיוּ בְּתוֹךְ טַעוֹת עַמִּיּוֹא מִטַּעוֹת עַמִּיּוֹא דִּי
בְּסַחְרֵיכֶן

Rashi

מאלהי העמים אשר סביבותיכם. והוא הדין לרחוקים, אלא לפי שאתה רואה את סביבותיך תועים אחריהם, הוצרך להזהיר עליהם ביותר:

Ибо Бог ревнующий — Превечный,
Бог твой, посреди тебя; чтобы не
воспламенился гнев Превечного, Бога
твоего, на тебя, и не истребил Он
тебя с лица земли.

15 כִּי אֵל קַנָּא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבְּךָ פֶּן־יִחַרְה

jealous

אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּךָ וְהִשְׁמִידְךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: (ס)

אֲרִי אֵל קַנָּא יְיָ אֱלֹהֶיךָ שְׂכֻמָּה בֵּינְךָ דִּילְמָא יִתְקַף
רְגִזָּא דִּי אֱלֹהֶיךָ בְּךָ וְיִשְׁחַד מֵעַל אִפִּי אֶרְעָא

Не искушайте Превечного, Бога
вашего, как вы искушали Его в Массе.

16 לֹא תִנְסֹוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כַּאֲשֶׁר נִסִּיתֶם

to test

בְּמַסָּה:

לֹא תִנְסִינן קֳדָם יְיָ אֱלֹהֵיכֶן כְּמָא דִּי נִסְתִּין בְּנִסְיָתָא

Rashi

במסה. כשיצאו ממצרים שנסוהו במים, שנאמר ה' ב' בקרבנו (שמות יז, ז):

Строго соблюдайте заповеди
Превечного, Бога вашего, и
свидетельства Его и постановления
Его, которые Он заповедал тебе.

17 שְׁמֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְעִדּוֹתָיו וְחֻקָּיו

אֲשֶׁר צִוָּךְ:

מִטְר תִּטְרוּן יֵת פְּקוּדֵי דִי אֱלֹהֵיכֶן וְסִדְּדוֹתָא וְקִימוֹהִי
דִּי פְקֻדָּךְ

И делай, что право и угодно в очах
Превечного, дабы хорошо было тебе,
и дабы ты вошел и овладел
прекрасною землею, о которой
Превечный клялся отцам твоим;

וְתַעֲבֹד דְּכָשֶׁר וּדְתִקֵּן קֶדֶם יי בְּדִיל דְּיִיטֵב לָךְ וְתַעֲוֹל
וְתִירֵת יֵת אֶרֶצָא טְבָתָא דִּי קַיִים יי לְאַבְהָתָךְ

18 וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְמַעַן יִיטֵב לָךְ וּבָאֵת
וְיִרְשֶׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָהָם:

Rashi

הישר והטוב. זו פשרה לפני משורת הדין:

Дабы Он опрокинул всех врагов твоих
пред тобою, как говорил Превечный.

לְמַתְּבֵר יֵת כָּל בְּעָלֵי דְבָבְךָ מִקִּדְמָךְ כְּמָא דִּי מְלִיל יי

to push
away or
down

19 לְהִדָּחַ אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ מִפְּנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: (ס)

Rashi

כאשר דבר. והיכן דבר, והמתי את כל העם וגו' (שמות כג, כז):

Когда сын твой спросит тебя
впоследствии, и скажет: к чему эти
свидетельства и постановления и
законы, которые заповедал вам
Превечный, Бог наш?

אַרִי יִשְׁאַלְנָךְ בְּרַךְ מֶחֱר לְמִימְרָא מָא סְהִדּוּתָא וְקִימָא
וְדִינָא דִּי פְקִיד יי אֱלֹהֵנָא יִתְכוֹן

20 כִּי־יִשְׁאַלְךָ בִּנְךָ מָחָר לֵאמֹר מָה הָעֵדוּת וְהַחֻקִּים

וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם:

Rashi

כי ישאלך בנך מחר. יש מחר שהוא אחר זמן:

То скажи сыну твоему: рабами были
мы у Фараона в Египте, и вывел нас
Превечный из Египта рукою
крепкою,

וְתִימַר לְבָרְךָ עֲבָדִין הָוִינָא לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם וְאַפְקֵנָא יי
מִמִּצְרַיִם בְּיָדָא תְּקִיפָא

21 וְאָמַרְתָּ לְבִנְךָ עֲבָדִים הָייִנוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם וַיּוֹצֵאֵנוּ

יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה:

И явил Превечный знамения и чудеса
великие и гибельные в Египте на
Фараоне и на всем доме его пред
глазами вашими;

וַיֵּהֱב יי אֶתִּין וּמוֹפְתִין רַב־רַבִּין וּבִישׁוֹן בְּמִצְרַיִם בְּפָרְעָה
וּבְכָל אָנֶשׁ בֵּיתָהּ לְעֵינֵינוּ

Нас же Он вывел оттуда, чтобы ввести
нас и дать нам землю, о которой Он
клялся отцам нашим.

וַיִּתֵּן אֵפֶק מִתֵּמָן בְּדִיל לְאַעֲלָא יִתָּנָא לְמַתָּן לָנָא יִת
אַרְעָא דִּי קִיִּים לְאַבְהָתָנָא

И заповедал нам Превечный
исполнять все постановления эти,
бояться Превечного, Бога нашего, ко
благу нашему во все времена, дабы
сохранить нам жизнь, как это и ныне.

וּפְקֻדָּנָא יי לְמַעַבְד יִת כָּל קִימָיָא הָאֵלִין לְמַדְחַל יִת יי
אַלְהָנָא לְטַב לָנָא כָּל יוֹמָיָא לְקִימוּתָנָא כְּיוֹמָא הָדִין

И в праведность нам вменено будет,
если будем блюсти, чтобы исполнять
всю заповедь эту пред Превечным,
Богом нашим, как Он заповедал нам.

וְזָכוּתָא תְּהֵא לָנָא אַרִי נִטֵּר לְמַעַבְד יִת כָּל תְּפֻקְדָּתָא
הָדָא קָדָם יי אַלְהָנָא כְּמָא דִּי פְקֻדָּנָא

22 וַיִּתֵּן יְהוָה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים ^{wonder} גְּדֹלִים וְרָעִים | בְּמִצְרַיִם

בְּפָרְעָה וּבְכָל־בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ:

23 וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הֵבִיא אֹתָנוּ לְתֶת לָנוּ

אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתֵּינוּ:

24 וַיְצַוֵּנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לִירְאָה

אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל־הַיָּמִים לְחַיֵּתָנוּ כְּהַיּוֹם

הַזֶּה:

25 וַיְצַדֵּקָהּ תְּהִיָּה־לָנוּ כִּי־נִשְׁמָר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה

הַזֹּאת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כְּאֲשֶׁר צֻוֵּנוּ: (ס)

שביעי

דברים 7

Когда введет тебя Превечный, Бог
твой, в землю, в которую ты войдешь,
чтобы овладеть ею, и исторгнет
многие племена пред тобою: Хеттеев
и Гиргосеев и Эмореев и Ханаанеев и
Периззеев и Хиввеев и Иевусеев, семь
племен, которые многочисленнее и
сильнее тебя,

ארי יעלנך יי אלהיך לארעא די את עלל לתמן
למירתה ויתרף עממין סגיאין מן קדמך חתאי
וגרגשאי ואמראי וכנענאי ופרזאי וחואי ויבוסאי
שבועא עממין סגיאין ותקיפין מנך

1 כי יביאך יהוה אלהיך אל-הארץ אשר-אתה

בא-שמה לרשתה ונשל גוים-רבים | מפניך

a Perizzite	a	Girgashite	Hittite
והפרזי	והאמרי	והגרגשי	והחתי
	והכנעני		
	Jebusite	Hivite	
	והיבوسی	והחיוי	
	שבועה	גוים רבים	ועצומים

ממך:

Rashi

ונשל. לשון השלכה והתזה, וכן ונשל הכנעני (לקמן יט, ה):

И предаст их тебе Превечный, Бог
твой, и ты поразишь их: то закланию
предай их, не заключай с ними союза,
и не милуй их;

וימסרגון יי אלהיך קדמך ותמחגון גמרא תגמר יתהון
לא תגזר להון קים ולא תרחם עליהון

2 ונתתם יהוה אלהיך לפניך והכיתם הקרם תחרים אתם

לא-תכרת להם ברית ולא תחנם:

Rashi

ולא תחנם. לא תתן להם חן, אסור לו לאדם לומר כמה נאה כותי זה. דבר אחר, לא תתן להם חנייה בארץ (עבודה זרה כ.).

И не роднись с ними: дочери твоей не отдавай за сына его, дочери же его не бери за сына твоего.

וְלֹא תִתְחַתֵּן בְּהוֹן בְּרִתְךָ לֹא תִתֵּן לְבָרָה וּבְרִיתָהּ לֹא
תִסֵּב לְבָרְךָ

Ибо он отвратит сына твоего от Меня, чтобы они служили богам другим; тогда воспламенится гнев Превечного на вас, и Он истребит тебя скоро.

אֲרִי יִטְעִנוּ יֵת בְּרִיךְ מִבֶּתֶר פִּלְחָנִי וַיִּפְלְחוּ לְטַעוֹת
עֲמֻמָּא וַיִּתְקַף רִגְזָא דִּי בְכוֹן וַיִּשְׁצֹף בְּפָרִיעַ

3 וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם בְּרִיתְךָ לֹא־תִתֵּן לְבָנוֹ וּבְתוֹ לֹא־תִקַּח
לְבָנָהּ:

4 כִּי־יִסִּיר אֶת־בְּנֶךָ מֵאַחֲרֵי וְעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְחָרָה
אֶפְיֵהוּ בְכֶם וְהִשְׁמִידְךָ מְהֵרָה:

Rashi

כי יסיר את בנך מאחרי. בנו של כותי כשישא את בתך, יסיר את בנך אשר תלד לו בתך מאחרי, למדנו שבן בתך הבא מן הכותי קרוי בנך, אבל בן בנך הבא מן הכותית, אינו קרוי בנך אלא בנה, שהרי לא נאמר על בתו, לא תקח כי תסיר את בנך מאחרי, אלא כי יסיר את בנך וגו' (קידושין סח):

Но вы должны поступить с ними так: жертвенники их разрушьте, и столбы их сокрушите, и рощи их вырубите, и истуканы их сожгите в огне.

אֲרִי אִם כְּדִין תַּעֲבֹדוּן לְהוֹן אֲגוּרִיהוֹן תִּתְרַעוּ וְקָמְתְּהוֹן
תִּתְבָּרוּן וְאַשִּׁירֵיהוֹן תִּקְוָצוּן וְצִלְמֵי טַעוֹתְהוֹן תִּוְקְדוּן
בְּנוֹרָא

5 כִּי־אִם־כֹּה תַעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֵיהֶם תִּתְצוּ וּמִצְבֹּתָם
תִּשְׁבְּרוּ וְאַשִּׁירֵיהֶם תִּגְדְּעוּן וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן
בְּאֵשׁ:

Rashi

מזבחתיהם. של בנין:
ומצבותם. אבן אחת:
ואשיריהם. אילנות שעובדין אותן (עבודה זרה מח).
ופסיליהם. צלמים:

Ибо народ святой ты у Превечного,
Бога твоего; тебя избрал Превечный,
Бог твой, чтобы ты был Ему народом
дорогого удела из всех народов,
которые на лице земли.

אַרִי עִם קְדִישׁ אֶת קֹדֶם יי אֱלֹהֶיךָ בְּךָ אֶתְרַעִי יי אֱלֹהֶיךָ
לְמַהְיֹוֹי לָהּ לְעַם חֲבִיב מְכַל עֲמֻמִּיָּא דִּי עַל אִפִּי אֶרְעָא

Не потому, что вы многочисленнее
всех народов, возжелал вас
Превечный и избрал вас, ибо вы
самый малочисленный из всех
народов;

לֹא מִדְּסִגִּיָּאִין אֶתוֹן מְכַל עֲמֻמִּיָּא צְבִי יי בְּכוֹן וְאַתְרַעִי
בְּכוֹן אַרִי אֶתוֹן זַעְרִין מְכַל עֲמֻמִּיָּא

Но из любви Превечного к вам, и
потому, что Он хранит клятву,
которою Он клялся отцам вашим,
вывел вас Превечный рукою крепкою,
и освободил тебя из дома рабов, из
руки Фараона, царя Египетского.

אַרִי מְדַרְחָם יי יִתְכוֹן וּמִדְּנִטָר יֵת קִימָא דִּי קִיִּים
לְאַבְהֶתְכוֹן אִפִּיק יי יִתְכוֹן בִּידָא תְּקִיפָא וּפְרָקָךְ מִבֵּית
עֲבֻדוּתָא מִידָא דְּפִרְעָה מְלָכָא דְּמִצְרַיִם

6 כִּי עִם קְדוֹשׁ אֱתָהּ לִיהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּךָ בָּחַר | יְהוָה

אֱלֹהֶיךָ לְהִיְוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה ^{virtue} מְכַל הָעַמִּים אֲשֶׁר

עַל-פָּנֵי הָאָדָמָה: (ס)

7 לֹא מִרְבֵּכֶם מְכַל-הָעַמִּים חֲשֵׁק ^{to cling} יְהוָה בְּכֶם וַיִּבְחַר

בְּכֶם כִּי־אַתֶּם הַמְעָט מְכַל-הָעַמִּים:

Rashi

לא מרובכם. כפשוטו. ומדרשו, לפי שאין אתם מגדילים עצמכם כשאני משפיע לכם טובה, לפיכך חשקתי בכם (חולין פט).
כי אתם המעט. הממעטין עצמכם, כגון אברהם שאמר ואֲנֹכִי עֶפְרָאִי וְאַפְרָאִי (בראשית יח, כז), וכגון משה ואהרן שאמרו וַנִּחְגְּנוּ מֶה
(שמות טז, ז), לא כנבוכדנצר שאמר אֲדָמָה לְעֵלְיוֹן (ישעיה יד, יד), וסנחריב שאמר מִי בָכָל אֱלֹהֵי הָאָרְצוֹת (שם לו, כ), וחירם
שאמר אֲנִי מוֹשֵׁב אֱלֹהִים יִשְׁבְּתִי (יחזקאל כח, ב):
כי אתם המעט. הרי כי משמש בלשון דהא:

8 כִּי מֵאַהֲבַת יְהוָה אֶתְכֶם וּמִשְׁמְרוּ אֶת-הַשְּׁבָעָה ^{oath} אֲשֶׁר

נִשְׁבַּע לְאַבְתִּיכֶם הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם בְּיַד חֲזָקָה וַיַּפְדֶּךָ

מִבֵּית עֲבָדִים מִיַּד פִּרְעָה מֶלֶךְ-מִצְרַיִם:

Rashi

כי מאהבת ה'. הרי כי משמש בלשון אלא, לא מרובכם חשק ה' בכם אלא מאהבת ה' אתכם:
ומשמרו את השבועה. מחמת שמרו את השבועה:

Познай же, что Превечный, Бог твой,
есть Бог, Бог верный, который хранит
завет и милость к любящим Его и
хранящим заповеди Его до тысячи
родов;

וְיָדַעְתָּ כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא אֱלֹהִים הָאֵל הַנָּאֶמָן
שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד לְאַהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתוֹ [מִצְוֹתָיו]
לְאֶלֶף דּוֹר:

Rashi

לאלף דור. ולהלן הוא אומר לְאֶלְפִים (לעיל ה, י), כאן שהוא סמוך אצל לשומרי מצותיו העושין מיראה, הוא אומר לאלף,
ולהלן שהוא סמוך אצל לאוהביו העושין מאהבה, ששכרם יותר גדול, הוא אומר לאלפים (סוטה לא.):
לאוהביו. אלו העושין מאהבה:
ולשומרי מצותיו. אלו העושין מיראה:

И воздает ненавидящим Его, каждому
в лице, погубляя его; Он не
откладывает ненавидящему Его, в
лице его воздает Он ему.

וּמִשְׁלֵם לְשֹׂנְאָיו אֶל־פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ לֹא יֵאָחֵז לְשֹׂנְאָו
אֶל־פָּנָיו יִשְׁלֹם־לוֹ:

וּמִשְׁלֵם לְסִנְאוֹהֵי טָבָן דִּי אֲנֹן עֲבָדִין קְדָמוֹהֵי בְּחִייהוֹן
לְאוֹבְדֵיהוֹן לֹא מֵאַחַר עֲבָד טָב לְסִנְאוֹהֵי טָבָן דִּי אֲנֹן
עֲבָדִין קְדָמוֹהֵי בְּחִייהוֹן מִשְׁלֵם לְהוֹן

Rashi

ומשלם לשנאיו אל פניו. בחייו משלם לו גמולו הטוב, כדי להאבדו מן העולם הבא:

Блюда же заповедь, постановления и
законы, которые я сегодня заповедую
тебе, чтобы исполнять их.

וְשִׁמְרָתָ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר
אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם: (פ)

וְתִטֵּר יֵת תַּפְקֻדָּתָא וְיֵת קִימָא וְיֵת דִּינָא דִּי אָנָּא
מִתַּפְקֻדָּה יוֹמָא דִּין לְמַעֲבָדְהוֹן

Rashi

Isaiah 40:1-26

הפטרה — ישעיהו

הפטרה

Comfort ye, comfort ye My people, saith
your God.

Bid Jerusalem take heart, and proclaim
unto her, that her time of service is
accomplished, that her guilt is paid off;
that she hath received of the LORD'S
hand double for all her sins.

Hark! one calleth: 'Clear ye in the
wilderness the way of the LORD, make
plain in the desert a highway for our
God.

Every valley shall be lifted up, and
every mountain and hill shall be made
low; and the rugged shall be made level,
and the rough places a plain;

And the glory of the LORD shall be
revealed, and all flesh shall see it
together; for the mouth of the LORD
hath spoken it.'

Hark! one saith: 'Proclaim!' And he
saith: 'What shall I proclaim?' 'All flesh
is grass, And all the goodliness thereof
is as the flower of the field;

1 נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמֶר אֱלֹהֵיכֶם:

2 דַּבְּרוּ עַל־לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מְלֹאָה צָבָאָה

a duplicate

כִּי נִרְצָה עֲוֹנָהּ כִּי לִקְחָהּ מִיַּד יְהוָה כַּפָּלִים

בְּכָל־חַטֹּאתֶיהָ: (ס)

3 קוֹל קוֹרֵא בְּמִדְבָּר פָּנוּ דֶּרֶךְ יְהוָה יִשְׂרוּ בְּעֵרְבָהּ

highway

מַסְלָה לְאֱלֹהֵינוּ:

4 כָּל־גֵּיא יִנָּשָׂא וְכָל־הָר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ וְהָיָה הָעֵקֶב

a mountain

ridge

plain

לְמִישׁוֹר וְהָרְקָסִים לְבִקְעָה:

5 וְנִגְלָה כְבוֹד יְהוָה וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי יְהוָה

דִּבֶּר: (ס)

grass

6 קוֹל אֹמֵר קָרָא וְאֹמֵר מָה אֶקְרָא כָל־הַבְּשָׂר הַצִּיר

properly

וְכָל־חֲסֵדוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה:

The grass withereth, the flower fadeth;
Because the breath of the LORD
bloweth upon it— Surely the people is
grass.

The grass withereth, the flower fadeth;
But the word of our God shall stand for
ever.'

O thou that tellest good tidings to Zion,
Get thee up into the high mountain; O
thou that tellest good tidings to
Jerusalem, Lift up thy voice with
strength; Lift it up, be not afraid; Say
unto the cities of Judah: 'Behold your
God! '

Behold, the Lord GOD will come as a
Mighty One, And His arm will rule for
Him; Behold, His reward is with Him,
And His recompense before Him.

Even as a shepherd that feedeth his
flock, That gathereth the lambs in his
arm, And carrieth them in his bosom,
And gently leadeth those that give suck.

Who hath measured the waters in the
hollow of his hand, And meted out
heaven with the span, And
comprehended the dust of the earth in a
measure, And weighed the mountains
in scales, And the hills in a balance?

7 יִבֹּשׁ חֲצִיר נִבֵּל צִיץ כִּי רוּחַ יְהוָה נִשְׁבָּה בּוֹ
to blow
indeed
אָכֵן חֲצִיר הָעָם:

8 יִבֹּשׁ חֲצִיר נִבֵּל צִיץ וְדִבְרֵי־אֱלֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם: (ס)

9 עַל הַר־גִּבְהָהּ עָלִי־לָךְ מִבְּשָׁרְתָּ צִיּוֹן הָרִימִי בְּכַחַּ קוֹלְךָ
מִבְּשָׁרְתָּ יְרוּשָׁלַם הָרִימִי אֶל־תִּירְאִי אִמְרִי לְעָרֵי יְהוּדָה
הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם:

10 הִנֵּה אֲדֹנָי יְהוָה בְּחֻזֵּק יָבוֹא וְזִרְעוֹ מְשַׁלָּה לוֹ הִנֵּה
שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו:
deed

11 כְּרֹעֶה עֲדָרוֹ יִרְעֶה בְּזִרְעוֹ יִקְבֹּץ טְלָאִים וּבְחִיקוֹ יִשָּׂא
עֲלֹת יִנְהַל: (ס)
a lamb
properly

12 מִי־ מִדָּד בְּשָׁעֵלוֹ מִים וְשָׁמַיִם בְּנֹתַת
תִּכּוֹן וְכָל בְּשָׁלֹשׁ עֶפֶר הָאָרֶץ וְשִׁקְלָהּ
הָרִים וּגְבָעוֹת בְּמֵאזְנַיִם:
the spread of the fingers
handful
properly
third
to balance
a pair of scales
a balance

Who hath meted out the spirit of the
LORD? Or who was His counsellor that
he might instruct Him?

With whom took He counsel, and who
instructed Him, And taught Him in the
path of right, And taught Him
knowledge, And made Him to know
the way of discernment?

Behold, the nations are as a drop of a
bucket, And are counted as the small
dust of the balance; Behold the isles are
as a mote in weight.

And Lebanon is not sufficient fuel, Nor
the beasts thereof sufficient for burnt-
offerings.

All the nations are as nothing before
Him; They are accounted by Him as
things of nought, and vanity.

To whom then will ye liken God? Or
what likeness will ye compare unto
Him?

The image perchance, which the
craftsman hath melted, And the
goldsmith spread over with gold, The
silversmith casting silver chains?

A holm-oak is set apart, He chooseth a
tree that will not rot; He seeketh unto
him a cunning craftsman To set up an
image, that shall not be moved.

13 מִי־תִכֵּן אֶת־רוּחַ יְהוָה וְאִישׁ עֲצָתוֹ יוֹדִיעֵנוּ:

14 אֶת־מִי נֹעֵץ וַיְבִינֵהוּ וַיְלַמְּדֵהוּ בְּאָרֶחַ מִשְׁפָּט וַיְלַמְּדֵהוּ

intelligence
לְעֵת וְדָרֶךְ תְּבוּנוֹת יוֹדִיעֵנוּ:

15 הֵן גּוֹיִם כְּמֶר מִדְּלִי וּכְשֶׁחַק מֵאֲזָנִים נִחְשְׁבוּ הֵן

bucket
to lift crushed
אֵיִם כִּדְק יִטּוּל :

16 וַלְבָנוֹן אֵין דִּי בַעַר וְחִיתוֹ אֵין דִּי עוֹלָה: (ס)

17 כָּל־הַגּוֹיִם כְּאֵין נִגְדּוֹ מֵאָפֶס וְתֵהוּ נִחְשְׁבוּ־לֹ:

chaos

18 וְאֶל־מִי תִדְמִיּוֹן אֵל וּמַה־דְּמוּת תַּעֲרֹכוּ לּוֹ:

to compare

19 הַפֶּסֶל נִסַּךְ חָרָשׁ וְצֹרֶף בְּזָהָב יִרְקַעֵנוּ

to pound
the earth

to fuse

something
fastened

וְרִתְקוֹת כֶּסֶף צוּרָף:

20 הַמִּסְכָּן תְּרוּמָה עֵץ לֹא־ יִרְקַב יְבַחֵר חָרָשׁ חֲכָם

to decay

properly

to waver

יִבְקֹשׁ־לּוֹ לְהַכִּין פֶּסֶל לֹא יִמוּט :

Know ye not? hear ye not? Hath it not
been told you from the beginning? Have
ye not understood the foundations of
the earth?

It is He that sitteth above the circle of
the earth, And the inhabitants thereof
are as grasshoppers; That stretcheth out
the heavens as a curtain, And spreadeth
them out as a tent to dwell in;

That bringeth princes to nothing; He
maketh the judges of the earth as a
thing of nought.

Scarce are they planted, Scarce are they
sown, Scarce hath their stock taken root
in the earth; When He bloweth upon
them, they wither, And the whirlwind
taketh them away as stubble.

To whom then will ye liken Me, that I
should be equal? Saith the Holy One.

Lift up your eyes on high, And see: who
hath created these? He that bringeth out
their host by number, He calleth them
all by name; By the greatness of His
might, and for that He is strong in
power, Not one faileth.

21 הָלוֹא תִדְעוּ הָלוֹא תִשְׁמְעוּ הָלוֹא הִגַּד מֵרֵאשִׁית לָכֶם

a
foundation
הָלוֹא הִבִּינְתֶּם מוֹסְדוֹת הָאָרֶץ:

22 הַיֹּשֵׁב עַל- חֹג הָאָרֶץ וַיִּשְׁבֶּיהָ כַּחֲגָבִים הַנוֹטֶה

a locust a circle
to stretch out something crumbling
כַּדֹּק שָׁמַיִם וַיִּמְתְּחֵם כָּאֵהָל לְשֹׁבֵת:

23 הַנּוֹתֵן רוֹזְנִים לְאֵין שֹׁפְטֵי אֶרֶץ כִּתְּהוּ עֲשֵׂה:

probably to
be heavy

24 אֵף בַּל-נִטְעוּ אֵף בַּל-זָרְעוּ אֵף בַּל- שָׂרַשׁ בְּאֶרֶץ

to root a hurricane to breeze trunk
גִּזְעָם וְגַם- נִשָּׁף בָּהֶם וַיִּבָּשׂוּ וַסַּעֲרָה
straw
כִּקְשׁ תִּשְׂאָם: (ס)

25 וְאֶל-מִי תִדְמִינִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמֶר קְדוֹשׁ:

properly

26 שְׂאוּ-מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי-בְרָא אֱלֹהֵי הַמּוֹצִיא

בַּמִּסְפָּר צְבָאָם לְכֹלֵם בְּשֵׁם יְקִיָּא מֶלֶךְ אוֹנִים

brave
וְאִמְיָץ כָּח אִישׁ לֹא נַעֲדָר: (ס)